

L'essència del projecte «Patrimoni oblidat, memòria literària»

«Patrimoni oblidat, memòria literària» és un projecte participatiu que per desenvolupar-se necessita la implicació de molta gent, dels centres d'estudis, de persones i col·lectius del territori, coneixedors del seu patrimoni, de la literatura d'autors determinats o de l'obra que ha posat els ulls en espais concrets.

Hem anat explicant que el projecte «Patrimoni oblidat, memòria literària» havia de fusionar les dues parts, els dos elements. Un sense l'altre quedava exclòs, no ens servia. Això no vol dir pas que no tingui interès un element patrimonial «oblidat» sense literatura, però en tot cas seria ja matèria d'un altre projecte. No ens servia tampoc una «literatura» exclusivament científica. L'amplitud que permetria desenvolupar una i altra part per separat és immensa, inabastable. Per poder gestionar qualsevol projecte que pugui ser assimilat i governat amb garanties és necessari i raonable acotar-ho a uns objectius concrets i limitats. Però en el cas d'aquest projecte no es tracta només d'establir una dimensió adequada per a la seva governabilitat. Del que es tracta és de la mateixa essència del projecte.

La pèrdua del sentit original i el despullament de la raó per la qual fou creat i mantingut l'element patrimonial, l'absència de la vida que tingué, la memòria

que genera i es conserva, els silencis que parlen, el respecte que ens produeix en la retrospectiva històrica han de trobar en la literatura l'ànima, els sentiments, la sensibilitat, la creativitat, les impressions o els records ben expressats, manifestats en gèneres literaris i períodes diferents.

Es tracta de generar impressions i percepcions favorables a una i altra part del projecte i de retruc al paisatge com a contenidor dels elements patrimonials. Com sentir les veus antigues en el silenci d'un poble abandonat, com veure passar un tren en una línia abandonada, com oir missa en una església de muntanya derruïda, com condensar les percepcions i l'imaginari que ha generat un castell aturonat, com entendre el brogit del moviment d'una fàbrica tèxtil des de la solitud d'una nau buida, com inquirir en les relacions de feina i família d'un mas perdut, i molts exemples més.

L'absència, el buit, l'enfonsament de l'antiga realitat com a símbol més feble de la memòria del passat; la literatura, el llenguatge construït mesurant les paraules, buscant l'equilibri estètic, que en el nostre cas ha posat els ulls en uns escenaris concrets, en el record, en la memòria, en la descripció, en l'emoció i els sentiments, en la denúncia, en l'estima ...

Antic poble de Selmella (el Pont d'Armentera, Alt Camp)

Coordinadora
de Centres
d'Estudis de
Parla Catalana
CCEPC

Premi Nacional de Patrimoni Cultural 2007

sumari

des de la universitat

Pràctiques curriculars del Grau d'Història

pàg. 2

una imatge, una història

Les restauracions de la catedral de la Seu d'Urgell

pàg. 3

coneguem els centres d'estudis

L'Institut d'Estudis Empordanesos

pàg. 4-5

ccepc

Presentació de les actes del IX Congrés de la CCEPC

pàg. 6

Noves lleis, noves obligacions

pàg. 6

Patrimoni oblidat, memòria literària

pàg. 7

institut d'estudis catalans

Jornada de la Secció Filològica a Móra la Nova

pàg. 8

institut ramon muntaner

Activitats de l'IRM

pàg. 9

l'entrevista

Entrevista a Àngels Mach)

pàg. 10-11

la finestra

Triangle dels Oficis

pàg. 12-14

l'arxiu

L'Arxiu Nacional de Catalunya

pàg. 15-17

museu

Museu Etnològic del Montseny, la Gabella

pàg. 18-19

ressenyes i novetats

pàg. 19-23

Pràctiques curriculars del Grau d'Història: una possibilitat per apropar els estudiants a la història local

La implantació del Grau d'Història en la Universitat de Barcelona, com tot el procés d'adaptació dels graus en tot Espanya a les normatives europees d'educació superior, no ha estat exempt de crítiques. Entre d'altres la dràstica reducció d'assignatures optatives ha estat reiteradament esgrimida pels estudiants i per una part del professorat com a una mostra evident de l'empitjorament dels estudis superiors en història. Però, i d'altra banda, amb el Grau d'Història s'ha implantat per primera vegada una assignatura optativa de "Pràctiques curriculars" amb la voluntat d'oferir als estudiants una possibilitat de posar en pràctica els coneixements adquirits al llarg del Grau.

Cal recordar que aquesta assignatura forma avui en dia part de la majoria dels plans d'estudis dels graus que es realitzen en la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona: així s'estan impartint "Pràctiques curriculars" des del curs 2011-2012 en els graus d'Antropologia Social i Cultural i d'Història de l'Art, i des del 2012-2013 en els graus d'Història, de Geografia i d'Arqueologia.

Volem remarcar que aquestes pràctiques estan previstes com a un curs del quart i últim any de la carrera i han de representar una oportunitat gràcies a la qual els estudiants puguin posar en pràctica o complementar una sèrie de coneixements adquirits en la vida acadèmica, juntament a representar una oportunitat per adquirir tota una sèrie de competències que perfeccionin la seva formació que, al mateix temps, pugui ser profitosa en l'exercici de les activitats laborals futures.

Des del punt de vista de la seva realització, les "Pràctiques curriculars" del Grau d'Història són una assignatura de 6 crèdits que es concreta en un període de durada de 210 hores presencials a realitzar pels estudiants en un centre públic o privat. Els estu-

dients podrien escollir, d'acord amb el centre triat, si fer-les en el primer o en el segon quadrimestre, o sigui des d'octubre fins a desembre/gener i des de febrer fins a juny (excepcionalment es podrà realitzar aquesta assignatura en els mesos estiuencs). Durant el període de pràctiques els estudiants hauran de tenir un tutor en la institució d'acollida que comptarà amb la supervisió d'un docent de la Facultat. Prèviament al començament de les pràctiques, l'alumne s'haurà entrevistat amb el tutor en la institució per establir les tasques i activitats que farà durant la seva estada al centre. Tot això serà recollit en el projecte formatiu que serà signat, juntament amb el conveni, per la persona legalment responsable del centre, el degà de la Facultat de Geografia i Història i l'alumne interessat.

La relació entre estudiant i centre d'estudi és estrictament acadèmica, raó per la qual i en principi no està previst que les pràctiques siguin remunerades. Malgrat això, en el conveni entre la Facultat i el centre es podria preveure una aportació per part del centre en concepte d'ajut o borsa d'estudis.

Des del primer any acadèmic en què s'ha impartit (2012-2013), el Grau d'Història ha comptat amb el recolzament de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana per tal d'oferir la possibilitat als nostres

alumnes de fer les pràctiques en centres d'estudis de la ciutat de Barcelona o del Barcelonès, principalment però també hi ha hagut algun cas a les altres comarques del Principat, incloent les illes gràcies a la consolidada presència d'estudiants mallorquins i menorquins a la Universitat de Barcelona, que, com en l'últim any acadèmic, han utilitzat les estructures de l'Institut Menorquí d'Estudis per fer les seves pràctiques.

Fins aquest moment, els estudiants han col·laborat en tasques de catalogació de materials d'arxiu, en l'organització d'exposicions, en la difusió d'iniciatives mitjançant les xarxes socials, així com han implementat pàgines de la viquipèdia amb continguts elaborats pels centres on estaven duent a terme les pràctiques, etc. Tot un ventall d'iniciatives embrionàries que caldria perfilar més i que permetrien ajudar a crear més interès envers a la meritòria tasca de recerca duta a terme pels centres d'estudis. Per això, seria bo que els centres d'estudis interessats a tenir estudiants en pràctiques, pensessin amb antelació uns plans formatius i li enviessin a Francesc Viso de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana (ccepcc@iec.cat) per tal de poder organitzar una sessió de presentació de les Pràctiques curriculars per l'any acadèmic 2015-2016, dedicada a les persones que actualment estan cursant el tercer any del Grau d'Història. Aquesta sessió es realitzarà al llarg de la primavera de 2015 i des d'ara esperem que diferents Centres d'Estudis s'apunten per tal de mantenir i ampliar els ponts entre les noves generacions d'historiadors i historiadores i el món de la recerca local.

GIOVANNI C. CATTINI
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Per a més informacions:
http://www.ub.edu/facgh/practiques_curriculars/14_15/pract_curric_ha.htm

Les restauracions de la catedral de la Seu d'Urgell

Tema: Restauració de la catedral de la Seu d'Urgell
Any: circa 1951
Lloc: La Seu d'Urgell (Alt Urgell)
Fons: Leonor Martí Majoral, Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell.

Cap a l'any 1116, el bisbe Sant Ot va decidir emprendre les obres d'una nova catedral a la Seu d'Urgell. L'edifici que hi havia fins aquell moment, impulsat un segle abans pel seu antecessor Sant Ermengol, tenia problemes greus i ja no podia acollir els actes litúrgics propis d'una seu episcopal. Les obres van avançar durant les dècades següents, però la construcció va aturar-se el 1196 després del saqueig de la ciutat per les tropes del comte de Foix, etern enemic dels bisbes d'Urgell. L'edifici romànic no seria acabat mai més segons la seva concepció original.

Amb el pas dels segles la catedral es va anar ampliant i es va dotar d'obres d'art destinades al culte, sempre segons les modes i estils de cada moment. Entre altres obres, al segle XVI els canonges van impulsar la fortificació del temple. El gran edifici de granit del segle XII encara era el principal punt fort de la ciutat, molt més sòlid que el recinte de muralles construït sota el regnat del rei Pere el Cerimoniós.

En aquell moment els grans estats absolutistes s'anaven creant i enfortint, i la proximitat de la frontera feia témer algun "contagi" pels contactes amb els protestants del nord. A més, les nombroses quadrilles de bandolers que assolaven el país van portar el Capítol a prendre la decisió de convertir la catedral en una veritable fortalesa. Les torres medievals van ser rematades amb matacans, i la façana nord es va realçar amb un mur espitllerat que, a més, va donar lloc a una galeria que es podia utilitzar com a refugi. No només això: encara avui es conserva, damunt les voltes de la catedral, el forn de pa que permetia abastir d'aquest aliment bàsic la població que s'hi hagués refugiat mentre durés un hipotètic setge.

Amb l'arribada del segle XX es va plantejar la possibilitat de retornar a la catedral la seva "esplendor original". Després de diversos projectes, l'impuls del bisbe Benlloch va portar Josep Puig i Cadafalch a la Seu per a dirigir les obres de restauració de la catedral a partir de 1915. Unes obres que, segons el seu criteri -criticat ja

per alguns contemporanis-, va consistir en el desmantellament de tot l'interior de la catedral per a deixar-la només amb les parets romàniques originals. El poc que hi va quedar després de la seva intervenció va ser destruït el 1936, al començament de la Guerra Civil.

La fotografia documenta la segona gran fase de restauració de la catedral. El criteri d'eliminar els afegits a l'obra romànica es va seguir també a l'exterior de l'edifici, a partir de la dècada de 1950 i sota l'impuls de la Direcció General de Belles Arts: els realçats i teulades van ser eliminats i regularitzats fins a deixar la catedral amb el seu aspecte actual. Va ser llavors, en el transcurs d'aquesta "deconstrucció", quan va aparèixer la torre central de la façana, tapiada des de feia segles, que amb el temps s'ha convertit en un veritable símbol del temple i de la ciutat.

LLUÍS OBIOLS PEREARNAU
ARXIVER MUNICIPAL DE LA SEU D'URGELL
INSTITUT D'ESTUDIS COMARCALS DE L'ALT
URGELL

L'Institut d'Estudis Empordanesos

Els orígens

Els estatuts fundacionals de l'Institut d'Estudis Empordanesos (IEE) van ser aprovats el 14 de febrer de 1957, essent calcats als de l'Institut d'Estudis Gironins, fundat el 1947. L'IEE arriba tard en relació a l'IEG o al Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, que datava de 1943, o al Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, que venia de 1933. La fundació de l'IEE és l'obra d'un grup de persones vinculades a la cultura figuerenca (Eduard Puig, 2009) i amb el suport de l'ajuntament de Figueres, de fet, la seu serà a la casa consistorial, i no es va vincular al Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona, creat el 1962, fins el 1968.

Hi havia hagut temptatives anteriors per crear un centre d'estudis històrics d'abast comarcal, de les quals la premsa local se'n va fer ressò, però no van quallar fins que hi hagué un grup promotor, que també estava en una altra empresa cultural, la revista *Canigó* fundada el 1954, amb el suport de l'ajuntament de Figueres i el vistiplau de la Diputació o al revés, que ho va aconseguir. De fet, com ha explicat Albert Testart (2014: 184), aquesta iniciativa, i d'altres, com la creació del Museu de l'Empordà (1947), obeïa a la reivindicació i la divulgació del «comarcalisme», del local enfront del general que, en el terreny de la història, implicava una manera de fer basada

Presentació de les jornades de l'Any sant de Sant Pere de Rodes, al casino Esport de Figueres (02/05/2013). Foto: Anna M. Puig.

en la commemoració de fets locals, no directament lligats a la història general de Catalunya. No oblidem que la fundació de l'IEE s'ha de desvincular clarament de l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, amb un perfil netament desmarcat de l'estructura franquista, en canvi l'IEE va buscar, ben aviat, el suport del *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*.

En el retard en la constitució de l'IEE, en relació a altres centres d'estudis, hi intervenen diferent factors. D'una banda, la creació de centres d'estudis provincials, com l'IEG, vinculat a la Diputació de Girona, s'en-

tén en la visió que es tenia de la cultura provincial. A Olot, per altra banda, ja existia un nucli anterior a la Guerra Civil, i a Banyoles, la tradició arqueològica, sens dubte, explica que hagués precedit l'IEE. En canvi, el gran centre arqueològic d'Empúries vivia d'esquena a l'Empordà en ser una "illa" propietat de la Diputació de Barcelona. Aquesta desvinculació i el fet que la direcció arqueològica d'Empúries estés en mans dels grans caps de l'arqueologia hispana falangista, com Martín Almagro, explica que no hi hagués l'incident que sí que es vivia a Banyoles amb les coves de Serinyà. Per altra banda, a Figueres i a l'Empordà, la tradició de recerca històrica que entroncava amb la *Historia del Ampurdán* de Pella i Forgas quedà tallada per la Guerra Civil, i la recerca fou substituïda per la creació literària. Josep Pla, posem per cas, contribueix a reescriure la història de l'Empordà i, per extensió, la de Catalunya (Josep M. Fradera, 2007: 341-343).

Els Annals

L'obra emblemàtica de l'IEE és els *Annals*. Publicació anual que no sempre ha pogut complir amb el seu nom i que ha arribat al volum 45 en aquest any 2014. La publicació en paper es destina principalment als associats i a l'intercanvi amb altres entitats, i una petita part es posa a la venda. La necessària política de contenció de la despesa ha

Presentació de la conferència del dr. Joan Vicente, a la Cate de Figueres (30/10/2014). Cicle de conferències de 2014: «Activitat productiva i transformació del medi empordanès». Foto: Anna M. Puig.

Església romànica de Sant Miquel de Fluvià (29/11/2014). Jornada «El paisatge, actiu econòmic», en què l'IEE participa juntament amb el setmanari de l'Empordà i Via Pirena. Conferència del dr. Eduard Carbonell: «El patrimoni cultural». Foto: Santi Coll.

Cerimònia de l'acte de lliurament dels premis de recerca a estudiants de batxillerat a l'ajuntament de Figueres (27/06/2013). Foto: Manel Casanovas.

Foto de grup dels guanyadors dels premis de treballs de recerca de batxillerat 2013, ajuntament de Figueres (27/06/2013). Foto: Manel Casanovas.

obligat a reduir el tiratge en els darrers anys; a canvi, però, la seva presència en obert a la xarxa facilita la seva consulta. Amb un any de cadència, els *Annals* són penjats a RACO i, en aquests moments, s'està a punt d'assolir la xifra de 200.000 baixades.

Els *Annals* és una publicació miscel·lània que en els últims anys comp- ta, però, amb un dossier monogràfic. Sense cap mena de dubtes, ha estat l'historiador i geògraf Albert Compte, catedràtic de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres (1957-1986), la persona que ha fet possible que la revista sortís any a any i, sobretot, ha estat la persona que ha introduït la recerca històrica en l'àmbit local. Destinat com a catedràtic a l'Institut figuerenc Albert Compte va tenir molt clar que la seva missió depassava les parets de l'Institut i que havia de fer recerca. Ensenyament i recerca eren imprescindibles en la seva visió de geògraf i historiador (Josep Colls, Pere Gifre, 1992: 5). Doctorat amb una monografia sobre la geografia de l'Alt Empordà el 1963, els seus treballs aporten la consistència metodològica i esdevenen una referència per als joves aprenents d'historiador. Des del càrrec de vicepresident de l'entitat des de 1964, va ser el veritable referent historiogràfic de l'Institut, i això fins el 1992.

La renovació

L'any 1992, amb la presidència d'Eduard Puig Vayreda, l'Institut d'Estudis Empordanesos es renova. Els qui havien format part de les juntes anteriors deixen pas, poc a poc, a altres que protagonitzen una nova etapa

de l'IEE. Es pot pensar que, com en els orígens de la fundació de l'IEE, la renovació arriba tard en relació a altres centres d'estudis, l'embranchida que prendrà, però, permetrà cremar etapes. Des de la seu itinerant, a la seu definitiva, que no és poc per una entitat que es mou amb uns pressupostos baixos, l'IEE manté la seva línia de publicacions i porta a terme un congrés important *El Paisatge. Element vertebrador de la identitat empordanesa*, les actes del qual es publicaren el 2007, cinquanta anys després de la legalització dels seus estatuts. Durant aquesta etapa, l'IEE manté la vinculació natural amb el Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona i s'integra dins la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana. La seva política editorial s'amplia amb la publicació de la sèrie «Monografies empordaneses», que recull treballs importants, sovint vinculats a l'àmbit acadèmic, però també a recuperar figures emblemàtiques de la cultura empordanesa. Així mateix pren una nova embranzida la publicació de les «Biografies empordaneses».

L'actualitat i la incertesa del futur immediat

Si ens hem entretingut a explicar els orígens és perquè en aquests moments l'IEE, i la resta de centres gironins que formaven part del Patronat Francesc Eiximenis, es troben amb una nova realitat: el 31 de desembre de 2014, el Patronat acaba la seva activitat. Estem en un moment d'incertesa. Les autoritats de la Diputació de Girona recorden la vinculació que

des de 1962 ha tingut amb els centres d'estudis locals i comarcals. Els centres d'estudis veuran com l'organització actual del Patronat deixarà pas, en el millor dels casos, a un consell. El Patronat ha representat per l'IEE una part substancial del finançament de l'entitat. I ha permès als centres d'estudis protagonitzar una renovació profunda de la seva missió. La incorporació als centres de les generacions d'universitaris que formen part de la seva massa i de les juntes no hauria estat possible sense l'acostament de la recerca universitària i la recerca local. Mai com fins ara els centres d'estudis gironins no s'havien convertit en els referents territorials de la recerca i també de la cultura del seu territori. I això, en bona part, ho havia assegurat la Diputació de Girona.

Es podrà mantenir la dotació, però sobretot caldrà buscar una organització més o menys institucionalitzada que agrupi els centres d'estudis de Girona. És clar que hi ha òrgans superiors, tant la CCEPC, com l'IRMU, però res no serà el mateix sense el Patronat Francesc Eiximenis. S'obre un nou escenari i una nova junta de l'IEE haurà de decidir la línia a seguir. El 1957 n'hi havia una, amb el temps la societat empordanesa ha canviat i espera altres missatges dels centres d'estudis. Mantenir la posició de referència cultural, en paper, a la xarxa o en el debat ciutadà, és l'objectiu que marquen els actuals estatuts renovats i adequats als nous temps. Nous reptes, temps de canvis.

PERE GIFRE RIBAS
PRESIDENT DE L'INSTITUT D'ESTUDIS EMPORDANESOS

Presentació de les actes del IX Congrés de la CCEPC

Els dies 21 i 22 de febrer de 2014 es va celebrar a Cervera el IX Congrés de la CCEPC «Després de les Noves Plantes: canvis i continuïtats a les terres de parla catalana». Deu mesos després s'han editat les corresponents actes amb totes les aportacions: dues conferències, set ponències, tres relatories, vint-i-nou comunicacions, i els resultats de la taula rodona amb quatre aportacions més, a part dels textos introductoris dels editors Narcís Figueras i Josep Santesmases i de la presentació de Isidor Mari, aleshores president de la Secció Filològica de l'IEC.

El passat dia 11 es van presentar les actes a la Sala Comercial 5 del Born. L'acte va tenir una primera part

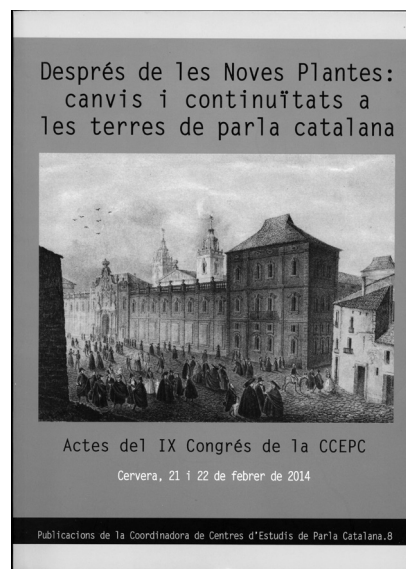
institucional amb la presència de Lluís Puig, president de l'IRMU i director de la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals de la Generalitat de Catalunya donant la benvinguda i Josep Santesmases, president de la CCEPC descrivint l'organització i desenvolupament del congrés així com l'edició de les actes. Seguidament es va desenvolupar una taula rodona coordinada per Narcís Figueras amb la participació dels coneguts historiadors Joaquim Albareda, Agustí Alcoberro i Josep M. Torras Ribé, que resposgueren a qüestions com ara: Quina importància ha tingut la commemoració del Tricentenari des de la perspectiva de la recerca històrica? Quin balanç en

feu? En quins aspectes s'ha avançat més o s'han fet aportacions que trobeu més rellevants? Els membres de la taula ressaltaren tant les aportacions que es poden percebre ara per les recerques de llarg recorregut, que han canviat la perspectiva històrica de la Guerra de Successió, com així mateix no estalviaren crítiques a certs discursos historiogràfics sobre el període.

A partir de les aportacions del IX Congrés de la CCEPC, molt ben valorat per les seves aportacions, feren també una mirada a la recerca que es fa en l'àmbit local centrada en el segle XVIII i reflexionaren sobre temàtiques i línies de recerca que s'estimula i es publica des dels centres d'estudis.

Públic assistent a la presentació de les actes del IX Congrés de la CCEPC.

Noves lleis, noves obligacions

Des de meitat de l'any 2014 hem vist com les entitats sense finalitat lucrativa han hagut d'adaptar-se als requeriments sorgits de lleis com la de prevenció de blanqueig de capitals. Aquesta nova normativa obliga associacions com els centres d'estudis a subcriure un document davant els bancs donant fe de bones pràctiques. La llei estableix que s'ha de portar un

registre de les persones que rebin a títol gratuït fons o recursos de l'entitat així com la identificació de les persones que aportin a títol gratuït fons o recursos a l'entitat si l'import d'aquesta aportació és superior als 100€.

D'altra banda, hem vist com algunes de les entitats d'estudis dependents les administracions s'han vist

afectades per la Ley de Racionalización y Sostenibilidad de la Administración Local fins al punt de provocar la dissolució del Patronat Francesc Eiximenis de la Diputació de Girona. Es considera en aquests casos que les estructures d'aquestes entitats representen una duplictat dins l'administració.

Pero això no és tot. Més aviat po-

dem considerar que no és res comparat amb les noves obligacions legals que ens trobem ja a finals del 2014, algunes de recent obligatorietat, d'altres a curt termini. Totes elles afecten de ple el funcionament de la majoria de les associacions sense ànim lucratiu, sobretot les de baix o mitjà pressupost ja que les obligarà a esmerçar més recursos en les tasques de gestió.

El 10 de desembre la llei de transparència afectava a les entitats que reben més de 100.000€ de les administracions públiques o bé 5.000€ si aquesta quantitat representa més del 40% dels ingressos. La llei obliga a publicitar de forma activa (a través del web, blog, etc) la relació dels ajuts rebuts així com les funcions que es desenvolupen a l'entitat, la normativa que li sigui d'aplicació i l'estructura organitzativa.

Davant la immediatesa d'aquesta obligatorietat i pensant sobretot en aquells centres d'estudis sense pàgina web o amb dificultats per a actualitzar-la, es va fer un comunicat oferint un nou apartat sobre transparència dins els espais que tenen els centres al portal de l'IRMU.

Caldrà a més, estar atents a la nova llei que sobre aquest tema s'està tramitant al Parlament de Catalunya (encara no vigent).

També la Llei de l'Impost de So-

cietats (publicada el novembre de 2014), obliga a totes les associacions a fer la declaració d'aquest impost, encara que estiguin inactives. La nova normativa és més concreta sobre les rendes exemptes (quotes de socis, subvencions i donacions) i sobre les despeses no deduïbles (ingressos exemptes). Fer l'Impost de Societats obligarà les associacions a portar la comptabilitat de doble partida i fer oblidar, a aquelles entitats que així funcionaven, la comptabilitat basada en criteris de caixa. Per tant, caldrà portar una comptabilitat oficial, sota els criteris del Codi de Comerç. La llei s'aplica ja a l'exercici 2015 i s'haurà de presentar l'impost de l'1 al 25 de juliol de 2016.

Cal també estar atents a altres canvis com les desgravacions per donacions, la reducció de l'IRPF als treballadors, la comunicació de les baixes per incapacitat temporal, etc.

La previsió a curt termini és que les entitats hauran de dedicar una part dels seus recursos econòmics a la gestió comptable i poder fer així l'impost de societats. L'opció més directa, per a les associacions que s'ho puguin permetre, és l'externalització del servei o la formació de personal o socis/es especialitzats mitjançant programes de comptabilitats adaptats.

El panorama és més fosc per a les petites entitats o aquelles que porten temps sense activitat. És possible que les noves lleis facin l'efecte garbella i deixin fora de joc aquestes entitats, abocades a les dissolució o a la incorporació dins l'estructura d'una entitat més potent.

Les federacions d'entitats culturals, com ara la CCEPC, amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ja estem treballant per a afrontar aquesta nova realitat. Com a primera via d'actuació es preveu l'organització de sessions informatives territorialitzades per a que la informació arribi directament a les associacions. Aquestes sessions serien impartides per assessors especialitzats en el món associatiu. La segona via, paral·lela a la primera, consistiria a estudiar les possibilitats de mancomunar serveis d'assessorament, edició de manuals senzills i directes, etc.

És molt important que les associacions prenguin consciència de la importància de federar-se i de fer forts els col·lectius.

A banda de les mesures que es puguin prendre a nivell general, els centres i instituts d'estudis adherits a la Coordinadora sabeu que teniu el servei d'assessorament gratuït a través de l'assessoria Talaia.

Patrimoni oblidat, memòria literària

El nou projecte expositiu de la CCEPC i l'IRMU ha començat a rebre col·laboracions a partir de l'elaboració de les fitxes corresponents que es poden introduir al portal de l'IRMU. Volem insistir en el sentit que aquest és un projecte —com el del món agrari que tants bons resultats ha donat— que necessita de la participació territorial a través de l'implicació dels centres d'estudis, d'associacions diverses i de persones que poden aportar coneixement i informació centrada en les dues temàtiques que es fusionen: el patrimoni oblidat i la literatura que ha generat a tots nivells d'autoria i difusió editorial.

Us invitem i estimulem a parti-

cipar-hi i a difondre el projecte a persones i col·lectius que puguin tenir interès en col·laborar-hi. Per a qualsevol dubte o per demanar assessorament podeu posar-vos en contacte amb Montse Caralt patrimonioblidat@irmu.org i Pineda Vaquer pineda@irmu.org.

Com vam comunicar en el darrer número de Frontissa i anem explicant en totes les oportunitats de trobada vinculades als centres d'estudis, l'objectiu és generar un nou projecte comú que se concretarà en una exposició virtual, una d'itinerant, una base de dades, que tindrà molta visibilitat i que estarà a disposició dels centres perquè puguin programar-hi

activitats. Un projecte que, en la fase actual, necessita la participació i la col·laboració territorial en la recaptada de dades, per a poder dotar-lo de continguts territorial i temàticament amplis.

**PATRIMONI OBLIDAT,
MEMÒRIA LITERÀRIA**

Jornada de la Secció Filològica a Móra la Nova

Participants en les jornades de la Secció Filològica de l'IEC a Móra la Nova.

Els dies 17 i 18 d'octubre la Secció Filològica va celebrar la seva reunió mensual a Móra la Nova. Aquesta sortida fora de la seu de Barcelona és una iniciativa que es duu a terme des de 1990 amb un objectiu molt clar: connectar amb les persones i institucions culturals i lingüístiques de les distintes parts del territori catalanoparlant. Les sortides inclouen la reunió acadèmica mensual de la SF, una Jornada científica organitzada conjuntament per la Secció Filològica i les entitats culturals de la zona visitada, i algunes activitats lúdiques i de visita al territori que faciliten l'intercanvi personal i el coneixement recíproc.

Aquesta vegada la reunió es va fer per primera vegada a les terres de la Ribera d'Ebre, una zona extraordinàriament rica d'història i tradició, de cultura i gastronomia. Els amfitrions que van acollir tan eficientment la Jornada, l'Institut Ramon Muntaner i l'Ajuntament de Móra la Nova, van comptar amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, l'Associació Cultural Artur Bladé i Desumvila, la Fira del Llibre Ebrenc i Litterarum, el Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre i la Diputació de Tarragona, i amb el patrocini de l'Obra Social de La Caixa i la Fundació Privada Mútua Catalana.

La Jornada va ser extraordinàriament rica, tant en les aportacions que

els ponents van fer al llarg de les dues mitges jornades de treball com en les càlides relacions que es van travar, que vam travar.

Un dels objectius més importants que es pretén assolir en aquestes sortides de la Secció Filològica és el de conèixer de prop les activitats científiques i les activitats científiques i culturals del territori.

En la Jornada de Móra s'hi van presentar ponències sobre dialectologia i sociolingüística, totes elles molt interessants per la seva especificitat sobre la parla de la zona i les parles de frontera: Olga Cubells va parlar d'*Els parlars de frontera: la zona de transició entre el tortosí i el lleidatà*, Natxo Sorolla sobre *La Franja: diglòssia, xarxes in substitució lingüística en temps real*, Carles Castellà sobre La varietat lingüística geogràfica del Baix Ebre i el procés d'estandardització: Manteniment i pèrdua de formes pròpies, i jo mateixa sobre *De com ingènuament es troba una isoglossa*.

Es va dedicar també una part molt important de la Jornada a la literatura (Miquel Esteve i Toni Orensanz van dialogar sobre *El procés creatiu i la importància de l'entorn com a referent*), a la memòria oral (Ramon Vila i Josep Moran, *La tradició oral al terme de Tivissa*) i als escriptors de la Ribera d'Ebre (Josep Sebastià Cid, *Els escriptors de l'Ebre i la llengua: Carmel Biarnès*) i es va presentar l'activitat de les múltiples associacions i entitats cultures que actuen al territori com l'exposició de

Roser Vernet *El Priorat en persona: trobades d'escriptors*).

Si hagués de fer un balanç d'aquesta sortida, la primera que s'organitzava sota la meua presidència de la Secció, no podria fer altra cosa que una enorme valoració positiva, tan positiva que almenys a mi em va commoure. Em va commoure l'entusiasme cultural, el caràcter intergeneracional dels qui van participar en la trobada, l'actitud cooperativa i oberta, l'esperit militant en la defensa de la cultura catalana i, específicament, de la cultura pròpia d'aquesta terra, de vegades una mica al marge de la centralitat cultural.

La visita de la Secció Filològica a Móra la Nova, amb sortides a Benissanet (Centre Cultural Artur Bladé i Desumvila) i a Miravet, i amb un esplèndid recital literari *Lletres d'aigua* a càrrec de Jesús Fusté, va acabar de completar aquesta magnífica Jornada, que va facilitar que les entitats culturals ebrenques contactessin directament amb la Secció Filològica i que els membres de la secció Filològica coneguessin directament una realitat cultural no sempre prou visibilitzada arreu de l'àmbit català. A partir d'aquesta trobada ja no tindrem ni uns ni altres cap excusa per no donar-nos suport recíproc i cooperar fortament en l'objectiu que ens uneix a tots: la defensa, promoció i difusió de la llengua i la cultura catalanes.

M. TERESA CABRÉ
PRESIDENTA DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA

Activitats de l'IRM

Aquest darrer semestre de l'any ha estat marcat, com acostuma a ser habitual, per una intensa programació d'activitats organitzades des dels centres d'estudis, des del propi Institut Ramon Muntaner i/o la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i per la col·laboració amb d'altres entitats en diferents projectes. També és el moment de tancar i obrir cicles respecte a aquelles activitats que celebrem anualment o biennal.

De les activitats programades des dels centres destaquen les trobades d'entitats, que any rere any es van consolidant com a espais de col·laboració, intercanvi i recerca. Se n'han celebrat les del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i el Priorat; les Culturals Pirinenques; la del Maresme; la d'Eramprunyà, i la dels territoris de l'antiga Diòcesi de Tortosa. Per altra banda, també s'ha treballat intensament per a donar continuïtat a la II Trobada del Vallès, que tindrà lloc el proper mes de febrer de 2015.

Si ens centrem en les activitats re-

Grup de treball en el context de la Trobada d'Entitats Culturals dels Territoris de l'Antiga Diòcesi de Tortosa.

alitzades en col·laboració amb altres entitats, en destaquem tres: les Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, celebrades a Móra la Nova i realitzades amb la Secció Filològica de l'IEC i l'Ajuntament de Móra la Nova; les XII Jornades d'Etnologia de les Terres de l'Ebre, celebrades a Arnes en col·laboració amb els Serveis Territorials de Cultura de les Terres de l'Ebre i amb el Museu de les Terres de l'Ebre i també amb la participació també de l'Associació Cultural La Bresca i de l'Ajuntament d'Arnes; i les IV Jornades de Recerca Local, Història i Patrimoni Marítim, celebrades a Barcelona el dia 29 de novembre resultat d'una col·laboració amb el Museu Marítim de Barcelona i la CCEPC. Totes tres activitats

han estat plataformes temàtiques diferents per donar visibilitat a la recerca realitzada des dels centres d'estudis. També han estat una oportunitat per contactar amb investigadors i institucions amb qui compartir informació i generar col·laboracions.

En aquest període s'han tancat tres cicles amb l'aparició de tres publicacions: la VIII edició de l'Espai Despuig, celebrat a Otos el 2013 amb el títol "El paper de l'associacionisme cultural al segle XXI"; l'edició del VIII Col·loqui Internacional d'Estudis Transpirinencs, des del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, amb el títol "La religió als Pirineus: territori, societat i cultura"; i finalment, l'edició de les actes del IX Congrés de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, "Després de les Noves Plantes: continuïtats i canvis a les Terres de Parla Catalana".

No obstant, també s'han obert cicles nous: la preparació del calendari 2015, que enguany tindrà com a motiu central el 750è. aniversari del naixement de Ramon Muntaner; la preparació del Recercat 2015, que tindrà lloc els dies 9 i 10 de maig a Vilafranca del Penedès, i la celebració del IX Col·loqui Internacional d'Estudis Transpirinencs a Canillo (Andorra) els dies 2, 3 i 4 d'octubre, per destacar-ne alguns.

Si ens centrem en el funcionament intern de l'Institut, destacarem, per una banda, els treballs que s'han realitzat d'auditoria de la Llei de protecció de dades i la posada al dia en aquesta qüestió; els treballs realitzats al portal com a conseqüència de les recomanacions de l'auditoria i per donar resposta a la Llei de transparència que ha entrat en vigor, i finalment, el projecte ocupacional que hem posat en marxa.

El passat mes de juliol dissenyàvem un projecte ocupacional de pràctiques no laborals en gestió cultural per a joves entre 18 i 25 que encara no han gaudit de cap experiència professional en el seu sector. La proposta s'emmarcava dins un programa del SOC i ha estat possible econòmicament gràcies a la col·laboració de l'Obra Social de la Caixa a través de l'oficina de Móra la Nova. El projecte va comptar amb l'assessorament inicial de l'àrea de Promoció Econòmica del Consell

Comarcal del Priorat. La participació de l'Obra Social ha permès dotar les places econòmicament en funció del seu grau de formació i responsabilitat. Gràcies a aquest projecte el mes d'octubre vam incorporar tres persones a mitja jornada: un documentalista, Genís Carbó, diplomad en Biblioteconomia i Documentació i Màster en gestió de continguts digitals, i una antropòloga, Marina Orobitg, durant 9 mesos, i una administrativa, Alba Rubio, graduada en Administració i Direcció d'Empreses, durant 5 mesos. El projecte ha estat obert per a joves de les Terres de l'Ebre. Tots tres fan tasques de suport a diferents projectes, ja que ens interessa que puguin entrar en contacte amb un ampli ventall de casuístiques vinculades a la gestió cultural. Agraïm a totes les institucions implicades en el projecte la seva participació. El balanç d'aquests primers mesos és molt positiu. L'objectiu és donar-li continuïtat el 2015.

Al fons, d'esquerra a dreta, Lluís Puig, director general de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals i president de l'IRMU; Ferran Bladé, director dels Serveis Territorials de Cultura de les Terres de l'Ebre i alcalde de Móra la Nova; Mercè Caballé, directora de l'Àrea de Negocis de "La Caixa" a les Terres de l'Ebre; Lambert Suñé, director de l'Oficina de "La Caixa" de Móra la Nova; Susana Maza, directora de l'Oficina de Treball de Móra d'Ebre; M. Carme Jiménez, directora de l'IRMU, i Patrícia Tàpia, agent de desenvolupament local del Consell Comarcal del Priorat. Al davant, també d'esquerra a dreta, Genís Carbó, Alba Rubio i Marina Orobitg.

Finalment, cal incidir que el 2015 es commemorarà el 750è. aniversari del naixement de Ramon Muntaner, per la qual cosa hi ha una comissió liderada des de l'Ajuntament de Peralada per celebrar tota una sèrie d'actes i que des de l'Institut Ramon Muntaner ens hi sumarem amb diferents propostes, la primera, com us avançava anteriorment, dedicant el calendari 2015 a aquesta efemèride.

Entrevista a Àngels Mach

Llicenciada en farmàcia per la Universitat de Barcelona el 1979, va realitzar un treball de recerca el 1981: "Estudi dels mètodes de quantificació de receptors d'estrògens i preparació de material de control utilitzable en química clínica" al departament de Bioquímica de la facultat de Medicina (UAB). És especialista en anàlisis clíniques des del 1989 per la Direcció General de Enseñanza Superior del Ministerio d'Educación, tasca que ha desenvolupat en laboratoris andorrans. Des del 1987 exerceix de farmacèutica titular a Canillo (Andorra). Va ser Vocal de la Junta Directiva del Col·legi de Farmacèutics d'Andorra el 1991 i secretària de la seva Junta Directiva el 1994. Va ser vicepresidenta territorial del 16è Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana de Barcelona el 2000. Lluny d'abandonar l'àmbit de la recerca, ha dedicat els seus esforços a la consolidació de la Societat Andorrana de Ciències des del 1986, exercint-hi diversos càrrecs (Tresorera (1986-1995), Secretària de la junta (1995-2004) i n'és la Presidenta des del 2004. Ha coordinat una vuitantena de llibres i la revista El SAC publicats per l'entitat i la revista Àgora de la plataforma Àgora Cultural, que aplega les entitats culturals del país. Des de la Societat Andorrana de Ciències s'han realitzat congressos, publicacions i trobades científiques. Des del 2013 és patró de la Fundació Universitat Catalana d'Estiu, i des del juliol del 2014 ha estat nomenada membre corresponent de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya.

La teva formació com a farmacèutica s'allunya dels perfils professionals de les persones que actualment es troben al capdavant dels centres d'estudis, aquest fet té a veure amb la idiosincràsia de la Societat Andorrana de Ciències?

En un país de dimensions reduïdes com Andorra cal ser més eficients i per tant pluridisciplinaris, i la Societat Andorrana de Ciències és una associació cultural dedicada a fomentar la circulació del coneixement en el seu

sentit més ample, de fora cap a dins, i de dins cap a fora, la divulgació de la ciència i la promoció de la recerca, i ho fa des del voluntariat cultural, des de la seva creació el 1983. Per aquesta raó, els membres de la seva junta directiva provenen de diferents àrees del coneixement: medicina, arquitectura, docència, economia, història, biologia, química, dret, astronomia, etc... Els seus associats no requereixen acomplir cap requisit previ ni titulació acadèmica per accedir-hi, només tenir la voluntat i l'esperit obert per a accedir al saber amb rigor i de manera atractiva. No obstant això, un bon nombre dels seus socis (332 actualment) són professionals titulats, és a dir aquells que dins la societat estan preparats per a desenvolupar o posar en aplicació el coneixement. Per aquesta raó s'han creat seccions, les quals poden tenir la seva estructura pròpia de funcionament i assumir un paper de representativitat dins d'altres institucions, dins d'Andorra o a l'exterior.

La Societat Andorrana de Ciències és un centre d'estudis, però és més coses alhora. La seva estructura i els seus objectius oberts en fan una entitat no institucional, lliure, àgil i dinàmica amb capacitat per reorientar-se al servei de la societat andorrana per captar, destacar o traslladar el coneixement.

Quines inquietuds i motivacions personals et porten a vincular-te a la Societat Andorrana de Ciències?

Al principi, el poder estar al dia dels nous descobriments en tots els àmbits, malgrat la distància amb els grans centres acadèmics. Com una mena de formació continuada i diversa, diferent del reciclatge professional.

La reflexió entorn al procés vital i dinàmic de transformació del país s'hi va afegir després com una via ràpida d'integració.

La coneixença de persones amb inquietuds similars m'ha motivat, i ha permès poder assumir petits reptes col·lectius.

Cóm definiries el paper de l'entitat en el context cultural andorrà?

La cultura és una part del coneixement. Segurament, la més visible i la Societat Andorrana de Ciències des del seu inici ha intentat relligar els estudiosos, els intel·lectuals i erudits amb la societat en general per tal de fer-hi circular el coneixement.

A més de congressos i seminaris esporàdics, l'entitat manté cinc línies d'actuació regulars durant l'any, que es publiquen en versió impresa i digital: el Cicle de conferències anyal de divulgació científica sobre temes d'actualitat diversos (anem pel 30è); la Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada del Conflent (27 edicions), jornada especialitzada que aprofundeix i reflexiona sobre temes d'actualitat a Andorra més socials o més tècnics alternativament tractats transversalment amb exposicions d'una vintena de ponents; similarmet, les Jornades (19es) també sobre temes d'interès per a la societat d'Andorra però més focalitzats i tractats per sectors; els Debats de recerca (8ns), per donar a conèixer les línies que segueixen els investigadors andorrans i doctorands o bé investigadors de fora que investiguen en temes sobre el país; i les Trobades Culturals Pirinenques (11es). I cada dos anys l'edició dels Papers de recerca històri-

ca (7ns), amb articles originals sobre el país i entorns propers.

Per tal que transcendeixi el contingut dels actes, es fa l'esforç d'editar-los en format de llibre per a cada línia, que proporciona una visió global del tema, i en format digital, cada article per separat amb el seu DOI (Digital Object Identifier) corresponent, per a facilitar la seva recerca a Internet i assegurar la propietat intel·lectual als seus autors. El nostre repte actual és poder digitalitzar tots els llibres editats abans del suport digital.

I amb la voluntat de ser més a prop de la societat andorrana, ha mantingut la coordinació de les activitats de la plataforma Àgora Cultural que aplega 22 entitats culturals andorranes d'àmbits diversos, per realitzar un acte unitari per la Diada de Sant Jordi amb l'edició d'una litografia pròpia de Sant Jordi i que uneixi la rosa i el llibre tradicionals amb l'art; la publicació d'una revista i la celebració del Dia de la Cultura amb el lliurament dels premis Àgora a persones del món cultural andorrà.

Què us apropa i que us diferencia d'altres espais territorials? Compartiu algunes problemàtiques com per exemple el relleu generacional?

La manca de recursos humans i econòmics segur que ens són comuns. La qualitat de ser el nostre espai territorial alhora país i alhora estat ens dona un context diferent. En ser una realitat petita ens permet una millor accessibilitat a les institucions, i ens ajuda a l'hora de programar activitats a diferents nivells.

El relleu generacional és sempre difícil i més en el moment en què els joves han d'emprar tota la seva energia en trobar feina i iniciar una família, però a la Societat Andorrana de Ciències sempre ha estat molt benvinguda l'aportació voluntària en la mida que sigui. Quan les circumstàncies particulars evolucionen, o es disposa de més temps, hi ha interès de seguiment i de participació, sempre que els projectes siguin engrescadors.

Sou un exemple d'entitat amb clara vocació pirinenca, ens podries fer una radiografia de l'activitat cultural i la interrelació entre les entitats d'aquest àmbit territorial en l'actualitat?

La desconnexió amb el món científic i cultural sempre ha preocupat als membres de la Societat Andorrana de Ciències, per aquesta raó l'entitat ha procurat establir lligams amb altres entitats tant dins del país amb l'Institut d'Estudis Andorrans, la Universitat d'Andorra, l'Arxiu Nacional i la Biblioteca Nacional, com amb l'exterior d'Andorra, amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears, l'Institut d'Estudis Catalans, la Fundació Universitat Catalana d'Estiu, la Fundació Alsina i Bofill, la Societat Catalana de Química, Obra Cultural de l'Alguer, el Consorci Paleontologia i Entorn - Dinosfera, i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, que han permès la col·laboració en congressos i jornades científiques, així com poder dur-ne a terme a Andorra, actuant com a entitat local.

En el marc pirinenc, el 2004 la SAC va llençar el projecte de les Trobades Culturals Pirinenques, iniciades aquell any junt amb el Col·lectiu Pirineus Cultural i l'Institut d'Estudis Ceretans, anuals i itinerants per a donar

a conèixer la realitat i els projectes dels territoris pirinencs sobre temes com la comunicació, la globalització, els models territorials, el patrimoni, el turisme, les crisi, la història, l'economia... i poder generar i intercanviar reflexions i coneixement sobre cadascun dels territoris i el seu conjunt. I obrir vies des de la cultura per a fer relacionar els seus agents socials, polítics i econòmics en la conscienciació d'un territori compartit.

Avui les Trobades apleguen 11 entitats pirinenques: Centre d'Estudis Ribagorçans, Institut d'Estudis Aranesi, Ecomuseu de les Valls d'Àneu, Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell, Àrea de Recerques del Berguedà, Institut d'Estudis Ceretans, Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, C.E. Amics del Besalú el seu Comtat, Casal del Conflent i Centre Cultural Català del Vallespir.

Les relacions que s'han establert entre les entitats han generat contactes, suports i recolzaments a projectes que mai abans hauríem pensat individualment, i noves idees que generen contínuament nous contactes.

Com valoren la creixent presència de dones al capdavant de centres d'estudis? Creus que aquest fet intervé en les dinàmiques actuals de les entitats? I del col·lectiu? De quina manera?

En general les dones acostumem a ser més metòdiques i perfeccionistes, i a l'hora de gestionar una entitat aquesta capacitat facilita el seu funcionament. El fet que hi hagin membres dones i homes fa que es complementin i cadascú hi aportï segons les seves capacitats. Diuen, i segurament és cert, que la presència de dones pot aportar més intel·ligència emocional. I això és bo.

A la junta directiva actual de la Societat Andorrana de Ciències, formada per 16 persones, hi ha 6 dones, però mai s'ha fet una campanya a favor de la paritat, perquè no ha calgut.

M. CARME JIMÉNEZ

Triangle dels Oficis

Viqui Almuni. Centre d'Estudis Seniencs

Olga Ralda. Dinamitzadora cultural i responsable del Museu Terracota

Pepa Subirats. Responsable del CDR Museu de la Pauma de Mas de Barberans

L'origen

El projecte que tot seguit presentem parteix de les afinitats existents entre una part dels projectes vinculats al patrimoni etnològic i a la dinamització socio cultural i econòmica de tres municipis del Montsià: Mas de Barberans, La Sénia i La Galera. Tots tres treballem des de fa temps per tal de recuperar oficis artesans que han caracteritzat els municipis des de sempre. Ens referim al treball de la *Pauma* al Mas de Barberans, la fusteria i la fabricació de pinzells a la Sénia i la terrissa a la Galera.

Som municipis de dimensions petites (635, 6.045 i 846 habitants respectivament el 2011) situats en un radi de 20 km. Els factors indicats, units a d'altres com la tradició agrícola de secà i la combinació de paisatge de plana i de muntanya, possibiliten la creació de sinèrgies destinades a cooperar en temes orientats a facilitar el desenvolupament rural.

El nostre plantejament té la voluntat de definir un projecte cultural,

pedagògic i turístic que s'organitzi al voltant de la pervivència i el coneixement d'oficis tradicionals propis de zones rurals que ajuden a explicar formes de vida, de treball i maneres de pensar i interpretar el món.

Si bé els oficis fan d'argamassa, cadascun dels pobles té una identitat i una manera de fer diferent, i així us ho presentem en aquesta breu sinopsi:

La Sénia: fusta i pinzells

La Sénia és Municipi Artesà (zona d'interès artesanal) des de l'any 2000. L'Ajuntament inclou el projecte dins del Pla Estratègic del Municipi, destinat a treballar aspectes clau que permetin d'una banda reconfigurar i diversificar l'economia i de l'altra visualitzar la marca Sénia dins del context general de Catalunya i les Terres de l'Ebre. Per al disseny i la implementació d'aquest projecte col·labora amb l'Antena del Coneixement de la URV a la Sénia i el Centre d'Estudis Seniencs. Es tracta d'un aspecte dins d'un projecte més ampli de valorit-

zació del patrimoni històric, cultural i natural de la població. S'hi troben estretament associats la Fira d'artesanaria de la Fusta i del Moble, l'Associació d'Artesania de la Sénia i el projecte de creació d'un Itinerari temàtic sobre la fusta i el moble. Ho complementa el Centre d'Interpretació del Riu Sénia al Molí la Vella, que va iniciar el seu funcionament al 2011 i que actualment es troba en fase de remodelació.

El Centre d'Interpretació del Riu Sénia, al Molí la Vella, se situa en una de les antigues instal·lacions industrials vinculades al riu, en un paratge natural de singular bellesa. Mostra les formes de treball i de vida que s'han organitzat històricament al seu voltant. Permet conèixer l'estructura i el funcionament de la xarxa hidràulica, així com les diferents activitats industrials que s'hi han desenvolupat des de l'edat mitjana: molins fariners, batans, fargues, molins i fàbriques de paper i centrals elèctriques. Dos àmbits destinats als oficis de fuster i de pinzellera mostren els secrets dels oficis i la seua vinculació al riu. En

Treballadors de Muebles Bellaubí serrant un tronc. Anys 60 del segle XX. Centre d'Estudis Seniencs.

el cas de l'ofici de Fuster es fa especial incidència en la importància de la proximitat dels Ports i del passat industrial del riu. Els primers com a generadors de matèria primera. El segon per la tradició dels fusters locals com a constructors i reparadors de maquinàries de fusta per a maquinària de molins. En relació a la fabricació de pinzells, la relació de les primeres instal·lacions amb el riu vénen donades per la necessitat d'aigua per netejar el pèl.

La Galera: terrissa

La Galera, té una tradició terrissera molt arrelada, documentada d'una manera clara des del segle XVIII. La vigència de la tradició artesanal en mans de l'única terrisseria en actiu, avui, a la Galera i a la comarca del Montsià, així com la dinamització que ha suposat la Fira de la Terrissa, han fet que la terrissa esdevingui un patrimoni viu. Un patrimoni que s'ha convertit en un atractiu turístic i singular.

L'Ajuntament de la Galera des del 2004 i a través de: Terracota, Centre d'Interpretació de la Terrissa de la Galera, treballa per la conservació,

valoració i difusió d'aquest patrimoni vinculat als terrissers de la Galera. El centre disposa d'un seguit d'eines que li permeten aquesta difusió: treball de recerca constant, espai permanent dedicat a la terrissa i els terrissers de la Galera i espai temporal que dóna un major dinamisme cultural al centre (amb més de 80 exposicions en els 10 anys d'existència, donant cabuda a totes les disciplines artístiques, l'artesanía, l'etnologia, la història, etc.), participació, en la part teòrica, dels dos cursos de terrisser que s'han realitzat a través de l'Ajuntament de la Galera amb els suport de l'Institut Català de les Dones o el Consell Comarcal i Montsià Actiu.

El premi Biennal de Ceràmica i Terrissa, Vila de la Galera, permet fer de nexa d'unió entre la terrissa més tradicional i la ceràmica més contemporània, alhora que dóna projecció cap a l'exterior al nostre municipi o la Fira de la Terrissa de la Galera, certamen que se celebra, anualment, coincidint amb l'1 de maig i que aplega terrissers i ceramistes, de Catalunya, l'Estat espanyol i fins i tot de l'estranger.

Unint tots aquests potencials i

sota la marca turística *La Galera, poble terrisser*, des de l'Ajuntament de la Galera es treballa incansablement per donar a conèixer el municipi, la seva tradició terrissera i per promoure la diversificació econòmica amb nous recursos i serveis.

Mas de Barberans: pauma

A principis de l'any 2000, l'Ajuntament de Mas de Barberans va considerar que calia diversificar l'economia amb nous filons d'ocupació d'acord amb els temps i les tendències vigents, tot aprofitant de manera sostenible les tradicions culturals i l'entorn en el qual està inserit el poble; així va néixer el projecte.

Com a mostra, no exhaustiva, d'accions que s'han realitzat i es realitzen dins del marc de la contribució de la recuperació de l'ofici de llatadora al desenvolupament econòmic llistem les següents: - Construcció del Centre de Desenvolupament Integral Rural. Dins del Centre i com a part essencial el Museu de la Pauma. (Inaugurat el maig del 2010);- Recuperació de la transmissió de l'ofici (havia sofert un trencament en la generació nascuda a la dècada dels 50 del segle passat)

a partir de cursos realitzats al 2006 per dones d'edat avançada a d'altres dones en edat laboral; - Constitució d'un col·lectiu de dones que a partir de 2008 inicien la seva activitat empresarial a l'entorn de l'artesanía de la pauma - Consolidació del Racó dels Artesans, la Fira Monogràfica de les Fibres Vegetals, catalogada per la Generalitat de Catalunya com a fira monogràfica al 2007; - Creació del Racó de les Fibres Vegetals, antiga zona al medi natural on s'abocaven runes de manera incontrolada, reconvertida en una zona verda didàctica amb la plantació de totes aquelles fibres vegetals que l'home al llarg de la història ha usat per a la cistelleria, el vestir, el tenyir i el beure; - Participació en el Projecte Oficis Singulars. -Realització de cursos amb l'objectiu de conèixer les eines bàsiques per poder autogestionar la presència en la xarxa dels artesans i artesanes; -Participació de l'artesanía de la pauma al O80 Fashion Week; -Elaboració d'exposicions de producció pròpia on les fibres són les protagonistes... I des del 2013 el Fibrescampus per tal de comple-

tar l'oferta pedagògica, un dels eixos centrals del projecte.

Essència del Triangle dels Oficis

Probablement el futur de la comarca del Montsià passa per la combinació del turisme amb d'altres activitats econòmiques que permetin impulsar nous productes. El nostre projecte intenta aflorar històries de vida tenint en compte una geografia i unes generacions precedents per tal de rellegir-les als segle XXI i intentar fer-les productives. Per això el joc entre tradició i modernitat. Aquest és un projecte que segons (Donaire, 2012) entraria de ple en la postmodernitat és a dir en la crisi de les grans narratives.

Hi ha tres ajuntaments amb els seus equipaments culturals, Centres d'Estudis fent recerca i una empresa privada de serveis de Gestió Ambiental. Per tant clar exemple de col·laboració públic-privat. La intenció és promoure un turisme experiencial; s'està treballant en la segmentació de l'oferta i s'intentarà crear productes per a diferents públics objectius.

Som conscients de les dificultats, a diferents nivells, que comporten els projectes conjunts, no obstant això ens hi aboquem. Els resultats no els podem predir en un món extremadament canviant i subjecte a modes i a crisis tant estructurals com conjunturals.

Eines de Difusió

Necessitàvem tenir una eina de difusió que ens permetés explicar el nostre projecte mitjançant un format atractiu i funcional. Així va sorgir la idea de l'elaboració d'una exposició formada per tres maletes que poden funcionar de manera dual, és a dir, juntes o per separat. Cadascuna d'elles explica tot allò que compartim i sobretot la valoració de la transmissió intergeneracional del coneixement.

L'exposició és itinerant i es pot demanar a: centrestudis.lasenia@gmail.com. Acompanya a l'exposició un tríptic explicatiu on es transcriu aquesta voluntat de difondre sense oblidar mai la connexió amb els orígens.

L'Arxiu Nacional de Catalunya

L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), creat l'any 1980 i amb seu a Sant Cugat del Vallès des de 1995, és la institució arxivística cabdal del país, encarregada d'aplegar, conservar i difondre el patrimoni documental de Catalunya, especialment la documentació de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. Adscrit al Departament de Cultura, dins la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni, l'Arxiu Nacional de Catalunya té el doble caràcter d'arxiu general de l'Administració i d'arxiu històric.

Com a arxiu general de l'Administració, l'Arxiu Nacional de Catalunya, ingressa, recupera i gestiona la documentació generada per l'acció política i administrativa dels departaments, organismes i empreses de la Generalitat. En aquest sentit, és una institució que està al servei de l'Administració i dels ciutadans. En la seva condició d'arxiu històric, recupera tota aquella altra documentació que, d'acord amb la legislació, té una especial rellevància per al coneixement de la nostra història nacional.

L'Arxiu és la institució encarregada de conservar adequadament i en les millors condicions la part del patrimoni documental català que li pertoca, tot fent-lo accessible a la mateixa Administració que l'ha generat i també al major nombre possible de ciutadans.

Entre les funcions que la legislació li encomana, cal destacar la recuperació, en original o en còpia, d'aquella documentació catalana o d'interès per a Catalunya que per diverses circumstàncies no es troba al nostre país o no és accessible en condicions acceptables. L'Arxiu Nacional és també un centre que desenvolupa la seva pròpia funció cultural transmetent i divulgant a la societat els continguts que s'hi conserven mitjançant, exposicions, conferències, publicacions, cursos, etc que organitza regularment.

L'organització interna de l'ANC gira al voltant d'aquestes dues grans àrees: l'Àrea de fons de l'Administració i l'Àrea de fons històrics. A més, i amb l'objectiu de donar resposta a la diversitat de fons i de serveis, dis-

posa de les àrees següents: l'Àrea de fons d'imatges, Gràfics i Audiovisuals, el Laboratori de Restauració, l'Àrea de Reprografia i Noves Tecnologies, l'Àrea d'Acció Cultural i el Servei Didàctic i la Biblioteca auxiliar.

Per la seva naturalesa d'arxiu general de l'administració i d'arxiu històric, l'ANC ingressa i custòdia fons d'origens molt diversos pel que fa a la seva procedència, titularitat i règim jurídic, suport i format.

FONS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Aquests estan diferenciats en tres etapes cronològiques: la primera correspon a la documentació generada

per la Generalitat durant la II República, des del 14 d'abril de 1931, data de proclamació, fins al final de la guerra civil l'any 1939; la segona inclou la documentació produïda a l'exili durant la dictadura franquista, de 1939 a 1977; i la tercera correspon a l'etapa actual, que s'inicia l'any 1977 amb el restabliment de la institució.

El fons de la Generalitat de Catalunya (II República, 1931-1939)

Aquest fons conté la documentació que ha ingressat a l'ANC en concepte de restitucions o com a conseqüència del traspàs de competències i serveis. En el cas de les restitucions, diversos particulars i institucions pú-

bliques (com és el cas de la Diputació i de l'Ajuntament de Barcelona) han retornat a la Generalitat els documents que havien conservat durant els difícils anys del franquisme. D'altra banda, els arxius centrals dels actuals departaments de la Generalitat ha transferit a l'Arxiu Nacional els documents de l'administració autonòmica republicana rebuts arran dels traspassos.

Entre la documentació conservada d'aquesta època destaquen els protocols i actes del Consell de Govern, la documentació dels Serveis Tècnics d'Agricultura, la de la Secció d'Arxius del Servei de Patrimoni Històric, Artístic i Científic i els expedients del personal funcionari. L'ANC conserva també fotografies del president Francesc Macià i del Comissariat de Propaganda; i mapes i plànols del Pla d'Obres Públiques de la Generalitat de l'any 1935.

L'esforç de localització i recuperació de documents que continuament realitza el centre, ha permès el retorn, en diverses fases, dels documents catalans conservats al Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca.

Els fons de la Generalitat de Catalunya (Exili, 1939-1977)

Aquest segon grup comprèn documentació generada per la Genera-

litat durant l'exili. La tasca de recuperació d'aquest fons és encara més difícil que la del primer grup, ja que les vicissituds d'un exili motiven la disgregació del fons. La major part dels documents d'aquest període bàsic de la nostra història formen part de diversos fons de titularitat privada (polítics, intel·lectuals,...) que l'ANC ha pogut recuperar gràcies a diverses campanyes de localització.

Els fons de la Generalitat de Catalunya (des de 1977)

D'acord amb la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents i amb el Decret 76/1996, de 5 de març, pel qual es regula el sistema de gestió de la documentació administrativa i l'organització dels arxius de la Generalitat de Catalunya, l'Arxiu Nacional conserva i custodia la documentació que generen els departaments de l'Administració de la Generalitat, les entitats autònomes i les empreses que en depenen, així com els consorcis amb participació majoritària de la Generalitat i també aquells consorcis que així ho acorden.

La documentació de més de quinze anys produïda o rebuda per aquests òrgans es transfereix a l'ANC on resta en fase semiactiva com a màxim fins als trenta anys, data a partir de la qual és considerada documentació històrica.

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ LOCAL

En aquest grup s'inclou la documentació vinculada a la institució que es considera el precedent contemporani de la Generalitat de Catalunya. D'una banda trobem la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925), i d'altra, el fons de la Comissió Liquidadora de la Mancomunitat (1925-1932).

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ PERIFÈRICA DE L'ESTAT

Aquest apartat està constituït majoritàriament pels fons de les delegacions ministerials a l'àmbit provincial de Barcelona. Es tracta de documentació generada a Catalunya durant els anys del franquisme i transferida a la Generalitat amb els traspassos de competències, entre la qual cal destacar la documentació en matèria de censura d'obres teatrals, dipòsit legal, producció i difusió del llibre, control de la seguretat de vehicles matriculats...

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ REIAL I SENYORIAL

Dins d'aquest grup l'ANC conserva més de 16.000 plets de la sèrie processos civils procedent de la Reial Audiència de Catalunya (S. XVI-XIX).

FONS JUDICIALS

Aquest grup està integrat per la documentació de diferents òrgans judicials radicats a Catalunya al llarg del segle XX: d'una banda, els Jutjats Municipals, Jutjats de Districte, Jutjats de Primera Instància, Jutjats d'Instrucció i Jutjats de Primera Instrucció de Barcelona; i d'altra, les Magistratures de Treball de Barcelona.

FONS REGISTRALS

Formats pels 2.507 llibres-registres dels Corredors Reials de Canvi de Barcelona (1780-1956) denominats també corredors de comerç.

FONS D'INSTITUCIONS

Aquest apartat aplega els fons d'organismes creats per a una funció molt específica, de servei o interès públic, vinculats en major o menor grau a la Generalitat, ja sigui durant l'etapa republicana o en l'actuali-

tat, però amb caràcter i atribucions clarament diferenciats. Podem citar alguns com: Caixa Central de Crèdit Agrícola, Cambra Oficial del Llibre de Barcelona, Juntes electorals de Zona i Provincial de Barcelona, Institut Escola,... entre d'altres.

FONS D'ASSOCIACIONS I FUNDACIONS

Inclouen els arxius d'associacions i entitats, d'organitzacions sindicals, i de partits i associacions polítiques que han tingut un importància cabdal en la història contemporània de Catalunya.

Pel que fa a partits polítics i organitzacions sindicals, comptem amb els fons PSUC, Bandera Roja, USOC, Assemblea de Catalunya, FNEC, entre d'altres.

Associacions juvenils i esportives com Escoltisme Català o Federació Catalana de Futbol. Entitats culturals com la Federació de Cors de Clavé. Col·legis professionals i associacions gremials com el Col·legi d'Advocats de Barcelona o el Gremi Artesà Tèxtil de Barcelona. I altres institucions com l'Institut Agrícola de Sant Isidre i la Cambra de Compensació Bancària de Barcelona.

FONS D'EMPRESES

L'Arxiu Nacional s'ocupa de la recuperació d'una part fonamental dels arxius econòmics de Catalunya, els arxius empresarials i comercials, entenant que el seu coneixement revesteix gran importància per a la història econòmica, tècnica, social i laboral del nostre país. Actualment conserva un fons empresarial integrat per gairebé un centenar i mig d'empreses de diferents sectors, a partir del segle XVIII, entre els quals sobresurt el tèxtil, el metal·lúrgic, el comercial, el químic i l'editorial. Dins d'aquest apartat destaquen grans empreses nacionals i multinacionals, com La España Industrial S.A., Manufacturas Sedó S.A., Tecla Sala, La Maquinista Terrestre y Marítima S.A., Macosa, Siemens, Castañer, La Compañía General de Tabacos de Filipinas S.A., Cros i Sociedad Española de Carburos Metálicos S.A.

Molts d'aquests fons empresarials contenen documentació en imatge i mapes i plànols. En aquest sentit cal destacar les col·leccions de les empreses FECSA (amb més de 40.000 imatges d'embassaments i xarxes de producció elèctrica esteses per Catalunya), La Maquinista Terrestre y Marítima SA (amb més de 2.000 plànols).

FONS PATRIMONIALS

Destaquen per la seva importància el nobiliaris: el llinatge Sentmenat, Marquesos de Castellldosrius; els Güell-López, comtes de Güell i marquesos de Comillas; el llinatge Moixó, marquesos de Sant Mori, el llinatge Oriola-Cortada, comtes de la Vall de Merlès, els Blanes-Centelles, comtes del castell de Centelles, el llinatge Despujol, marquesos de Palmerola, la baronia de l'Albi i la baronia de Ribelles, que inclouen documentació a partir del segle XII.

FONS PERSONALS

Fons de personalitats representatives de la societat catalana dels segles XIX i XX d'àmbits molt diversos. S'hi troben polítics (Prat de la Riba, Ventura Gassol, Jaume Aiguader, Josep Maria de Porcioles i Ramon Trias Fargas, entre d'altres); pensadors i pedagogs (Eugeni d'Ors i Alexandre Galí); intel·lectuals (Carles Riba, Octavi Saltor, Maurici Serrahima i Ferran Soldevila) i artistes (Josep Mainar, Joaquim Renart). Destaquen, els fons dels presidents de la Generalitat (Francesc Macià, Lluís Companys,

Jordi Pujol, Pasqual Maragall i Josep Montilla).

Pel seu interès específic, cal esmentar l'obra fotogràfica de diversos fotògrafs professionals i afeccionats des de principis de segle: Antoni Esplugas (retrat), Josep Gaspar, els Brangulí, Ignasi Marroyo (fotoperiodisme), Gabriel Casas, Bert i Claret (fotografia esportiva), Frederic Cuyàs (fotografia industrial i artística), F.X. Ferran i Brugués (fotografia industrial), Gonsanhi (tauramaquia, Vives (esports, Nicolás González i Albiach (esports i fotoperiodisme), Eugenio del Castilla (reportatge periodístic); i diversos fotògrafs amateurs representatius de la seva època com Hermenter Serra de Budallés, Domingo Amat, Enric Rovirosa i Tomàs Vendrell.

COL·LECCIONS

Provinents de recuperacions, donacions i compres, l'Arxiu Nacional aplega col·leccions factícies força interessants. Destacariem les col·leccions de bans i edictes (segles XVIII-XX) dels fons Salvador Ferrer, Pau Mercader i Lluís Pañella així com de la reconeguda col·lecció d'auques de Pere Grañen i Raso i la col·lecció de cartells sobre prevenció d'accidents laborals, que recull cartells propagandístics sobre accidents laborals dels anys vint i trenta. L'arxiu també conserva col·leccions de manuscrits, pergamins i impresos.

DR. JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ
DIRECTOR DE L'ANC.

Museu Etnològic del Montseny, la Gabella

Façana del Museu Etnològic del Montseny, la Gabella. Arbúcies.

Recepció del Museu.

El mas al Montseny.

Presentació

El Museu Etnològic del Montseny (MEMGA) està situat al centre d'Arbúcies (la Selva) i ocupa, en la seva seu central, l'edifici de La Gabella, una construcció del segle XVII on en l'actualitat s'ubiquen una part important de les seves instal·lacions i serveis.

La perspectiva de treball del museu abasta, partint d'una visió clàssica de la museologia, la recerca, la conservació i la difusió patrimonial, però amb una dinàmica d'actuació territorial i comunitària, sobre la qual es pretén donar contingut a una missió estretament vinculada a uns objectius socials i de desenvolupament local.

La traducció en termes pràctics d'aquest marc conceptual ha estat el desenvolupament d'un model, que partint d'una visió integral del patrimoni, s'ha configurat com un nucli de

serveis interrelacionats: sales d'exposició permanent, sales d'exposició temporal, punt d'informació del Parc Natural del Montseny, arxiu històric municipal, i centre de documentació del Parc Natural del Montseny (secció humanitats), entre d'altres. Des d'una perspectiva nacional, el museu forma part de la xarxa de museus de Girona, de la xarxa de museus d'etnologia de Catalunya, de l'associació de museus de territori i societat, a més de formar part també de les xarxes de centres de documentació d'espais naturals de la Diputació de Barcelona i de Catalunya i de la xarxa territorial de l'observatori del patrimoni etnològic i immaterial.

Pel que fa a les xifres el MEMGA se situa en l'actualitat per sobre dels 20.000 visitants anuals i acumula unes dades superiors als 50.000 usuaris en el seu conjunt de serveis.

Història

El MEMGA, com ja s'ha indicat, ocupa l'edifici anomenat La Gabella. El nom prové de l'antic impost de la gabella que s'aplicava sobre certs articles de primera necessitat (Sal, vi, oli, blat o béns exportats...) i, per extensió, s'utilitzava per designar els magatzems on es guardaven aquests productes.

Documentada la seva existència des del segle XVII, l'edifici original correspon a una construcció de poc menys de 1200 metres quadrats. La funció d'aquesta construcció varià amb el pas del temps, de magatzem es convertí durant el segle XVIII en Hostal de la Vila per a passavolants i captaires. A finals del segle XIX esdevingué casa pairal de la família Pagès, fins que fou abandonada en començar la Guerra Civil Espanyola. Finalment,

l'any 1970 l'Ajuntament d'Arbúcies comprà l'edifici.

A partir de l'any 1979, en el marc del primer ajuntament democràtic i a redós del moviment social sorgit paral·lelament a la recuperació de les llibertats, se li començà a donar un ús cultural. Així, aquell any es formà el grup *Recerques* amb la finalitat de recuperar el patrimoni i la història local. Prenent com a referència la creació d'un Centre Cultural, els seus membres foren pioners tant en la recollida de material etnològic, com en la recopilació de documentació fotogràfica i oral de l'àrea del Montseny.

Tot aquest material va constituir la base de les col·leccions del MEMGA. L'any 1983 es creà la *Fundació Pública Museu Municipal d'Arbúcies* i finalment, l'any 1985, s'inaugurà la primera fase del museu i just dos anys més tard la segona, prefigurant museogràficament i conceptualment el museu que coneixem avui en dia.

Perspectiva actual

En el transcurs dels seus gairebé 30 anys d'història, La Gabella ha portat a terme un important programa de remodelacions museogràfiques. Actualment, el recorregut per la seu central, abasta 15 sales d'exposició permanent i diferents audiovisuals, on el visitant, a partir de les col·leccions d'objectes existents, pot visualitzar els mecanismes d'interrelació

entre l'home i el medi en l'àmbit geogràfic del Montseny i en una perspectiva cronològica que abasta des dels primers testimonis de l'ocupació del massís fins al segle XX.

Pel que fa a les seves col·leccions, juntament amb els àmbits dedicats a l'etnologia i ciència i tècnica corresponents als inicis del procés d'industrialització, compta amb la que està considerada actualment com la millor col·lecció d'objectes de vida quotidiana dels segles XV-XVI recuperada en context arqueològic, procedent de les intervencions al castell de Montsoriu i de la qual s'exposen gairebé 200 objectes.

Recerca

A partir de la seva vocació territorial, el MEMGA, amb el suport de nombroses institucions territorials i nacionals (Parc Natural del Montseny, Consell Comarcal de la Selva, Diputacions de Girona i Barcelona, Departament de Cultura...) ha desenvolupat no tan sols, com hem esmentat, un ampli conjunt de serveis destinats tant al públic en general com als estudiosos en particular, sinó també importants línies de recerca en l'àmbit de l'etnologia: inventari del patrimoni etnològic del Montseny (1995-1999), el mas al Montseny (2001-2007), mirades al Montseny (2010-2013), amb diferents estudis paral·lels com són l'estudi dels usos tradicionals de l'aigua al Montseny (2000-2001), desen-

volupats sovint conjuntament amb diferents departaments universitaris, com és el cas del departament d'antropologia de la UB, o amb el taller de patrimoni arquitectònic de la UPC i emmarcats generalment en programes de l'inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya de la Direcció General de Cultura Popular; com també en l'àmbit de l'arqueologia on destaquen les intervencions portades a terme al castell de Montsoriu (1993-2014), on a més de l'àmbit de la recerca, el MEMGA participa activament tant en la gestió dels usos públics del monument, com en el suport al procés de restauració en formar part del seu organisme de gestió: el patronat del castell de Montsoriu.

A més d'aquests projectes d'un abast territorial més ampli, el museu ha desenvolupat al llarg de la seva història, desenes de recerques d'abast local, en aspectes diversos i ha col·laborat a través de les seves línies editorials, conjuntament amb l'Ajuntament d'Arbúcies, a treure a la llum importants treballs monogràfics desenvolupats per diferents estudiosos, en àmbits com el joc tradicional, el cinema, l'ensenyament, el teatre, la història medieval, moderna i contemporània, etc.

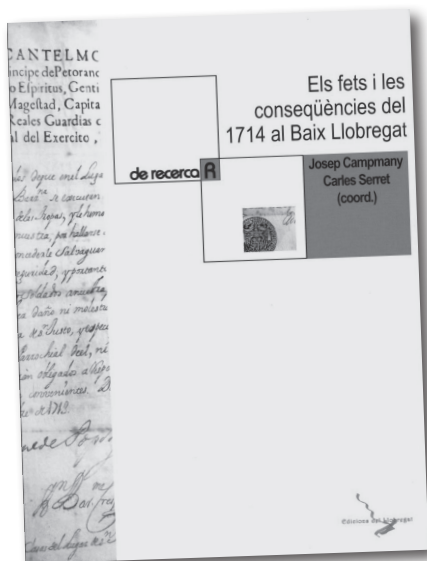
JORDI TURA MASNOU
DIRECTOR DEL MUSEU ETNOLÒGIC DEL
MONTSENY, LA GABELLA

Mural del Bosc.

Sales d'arqueologia.

CAMPANY, Josep; SERRET, Carles (coord.) (2014). *Els fets i les conseqüències del 1714 al Baix Llobregat*. Sant Feliu de Llobregat: Edicions del Llobregat, 312 p.

El llibre, presentat el juliol de 2014 a Gavà, és el resultat d'una recerca

col·lectiva iniciada l'abril de 2013 i portada a terme per una desena d'estudiosos coordinats pel Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, les conclusions de la qual es van presentar en una jornada a Sant Boi el 26 d'abril. Com totes les recerques d'aquest tipus que ha impulsat el Centre des de 1983, es caracteritza per l'ús de fonts locals gairebé inexplorades fins ara (arxius parroquials, municipals, notariais i patrimonials) i una aproximació detallista al dia a dia de les persones que van conviure amb el conflicte.

Les contribucions inclouen nou municipis: Olesa de Montserrat, Martorell, Corbera de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat, Sant Just Desvern, Sant Boi de Llobregat, Begues, Gavà i Castelldefels, i el marc cronològic abasta des de la revolta dels Barretines, a finals del segle XVII, que serveix de precedent per entendre el conflicte en l'àmbit local, fins a meitat del segle XVIII, quan els efectes de la guerra i la dura postguerra van quedant enrere. Al llibre es parla tant

d'aristòcrates –el cas del baró de Corbera, per exemple–, com de burgesos –la família dels Falguera a Sant Feliu o de Rafael Casanova a Sant Boi– i del poble més comú, on destaca el protagonisme dels líders locals: jurats, síndics i rectors parroquials.

Aquesta aproximació, a més, té la particularitat que mira el conflicte des de la perspectiva de la rereguarda de l'exèrcit assetjant. La ciutat assetjada, indubtable protagonista dels fets, va poder resistir tants mesos gràcies a la implicació del territori circumdant, i especialment d'aquelles geografies que –com el Baix Llobregat– en constitueixen una de les vies privilegiades d'accés. Així doncs, entre les moltes aportacions a la historiografia sobre el 1714 generades en el marc del tricentenari, aquest llibre posa en valor l'experiència viscuda a de la perifèria de Barcelona a través d'una metodologia microhistòrica.

FRANCESC VISO
CCEPC

El paper de l'associacionisme cultural en el segle XXI: VIII Espai Despuig (2014). Otos (la Vall d'Albaida). Institut Ramon Muntaner. 66 p.

El passat 16 de novembre de 2013 va tenir lloc, sota les muntanyes emblanquinades d'Otos (la Vall d'Albaida), una nova edició de l'Espai Despuig, debat organitzat biennalment per l'Institut Ramon Muntaner i, aquest any, amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis

de la Vall d'Albaida.

El tema a debatre era l'associacionisme cultural i el seu paper en la societat actual, abordant qüestions com: Ha estat capaç d'adaptar-se als canvis? Ha patit moltes transformacions? Com s'ha vist afectat per la crisi? En què pot contribuir a superar-la? Quina és la seva repercussió en el seu entorn més immediat?

Totes aquestes reflexions i intervencions es veuen publicades un any després sota el títol: *El paper de l'associacionisme cultural en el segle XXI* i conforma el VIII volum de la col·lecció Espai Despuig que és el que ara us presentem.

Després de la presentació de la taula rodona a càrrec de la M. Josep Garcia, presidenta de l'IEVA, trobem les intervencions de:

Josep Vicent Frechina, president de Federació d'Instituts d'Estudis comarcals del País Valencià (FIECOV) que reflexiona sobre la crisi de l'associacionisme i ens planteja si cal persistir en el que hi ha fins ara o cal reinventar-se.

L'Emma Rodríguez, presidenta de la Unesco a Alcoi, ens presenta el model del Club d'Amics de la Unesco a Alcoi, de quina manera s'organitzen i de com s'haurien de vincular les necessitats de la societat per projectar-les

Josep Santesmasas, ens parla de

canvis, de crisi de com ens afecta però sempre des del balanç positiu de la feina feta, de com millorar-la. Ens parla de la creació, continuïtat i innovació a partir de la participació i el compromís com la demanda que ens hauríem de fer entre tots

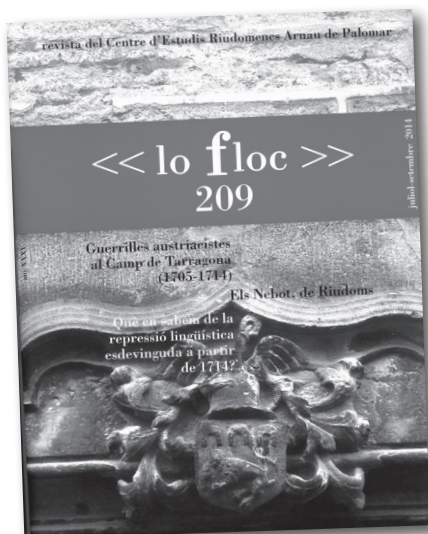
Josep F. Almeria, president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana ens parla del moviment associatiu actual de les societats musicals fent un repàs de la seva evolució i tenint en compte que és un dels escassos projectes d'èxit en un context social que està vivint com un fracàs col·lectiu molts aspectes de la seua història recent.

Rafael Cano, de la Coordinadora Ecologista de la Vall d'Albaida, se centra en l'associacionisme ecologista en el context de la seva comarca, analitzant si ha estat capaç d'adaptar-se als canvis, com s'ha vist afectada per la crisi i en què pot contribuir aquest associacionisme ecologista a superar l'actual conjuntura.

Per últim, Carmen Domènech, vocal de la Junta de l'IEVA, també se centra en l'associacionisme d'aquesta comarca, establint-hi un estat de la qüestió.

Tancant la publicació, trobem la transcripció del debat.

MERCÈ ROCA. IRMU.

Lo Floc, revista del Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar. [Riudoms]. núm. 209 (juliol-setembre 2014), 60 p.

Lo Floc és una revista trimestral editada pel Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar de la població de Riudoms (Baix Camp). Amb un disseny gràfic atractiu, amb blancs que

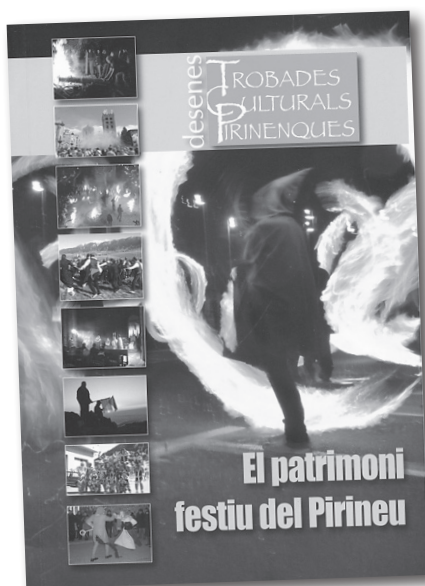
deixen respirar els continguts, estèticament atractiva, ben il·lustrada, amb remarques a cos de lletra més gran que el text, amb lletra grossa per titular els articles, d'un format «revista» de 28 x 22 cm., posa a l'abast dels seus associats i altre públic interessat 60 pàgines de continguts de diversa tipologia que en el fons reflecteixen les inquietuds del propi centre d'estudis.

Hi trobarem, reflexió, pensament, assaig curt, recerca històrica, literatura, expressió artística, articles sobre l'actualitat cultural, ciències naturals, memòria, i un extens balanç de les activitats del propi centre d'estudis dels mesos anteriors.

En el darrer número s'incideix com a tema central de recerca històrica en aspectes vinculats amb la Guerra de Successió a nivell local i comarcal com ara l'article de Joan Navais Icart «Guerrillers austriacistes al Camp de Tarragona (1705-1714); el de Manuel Güell Junkert «El pas de Riudoms per la guerra de Successió. Què en diu, la demografia històrica?» o el de Salvador Rovira Gómez «Els Nebot, de Riudoms», el de Jaume Borràs Galceran «El Carasclet i Riudoms», el de Josep M. Grau i Pujol «L'Hospital de Pobres de Reus després de la guerra de Successió (1715-1720), el de Jordi Manent i Mercè Solé «Què en sabem de la repressió lingüística esdevinguda a partir de 1714?» i finalment la d'Eugeni Perea Simón «La guerra de Successió a través de la literatura». Un conjunt de propostes atractiu i divers que conjumina recerca i difusió per la qual s'ha procurat la participació de destacats historiadors del Camp de Tarragona.

En números anteriors de la mateixa manera s'havia incidit en l'altra gran commemoració del 2014, la Mancomunitat de Catalunya, combinant els aspectes més locals amb d'altres més nacionals. Però més enllà de la recerca publicada —importantíssima— hom s'adona que *Lo Floc* té molts ingredients de revista cultural de nivell alt. Un conjunt ben brodat com el d'un floc que embolcalla una gustosa avellana.

JOSEP SANTESMASES I OLLÉ
CCEPC

DDAA, *Desenes Trobades Culturals Pirinenques: El Patrimoni festiu del Pirineu*, Envalira: Societat Andorrana de Ciències, 2014. 261 p.

Actes de les Trobades que es van celebrar a Ripoll el 26 d'octubre de 2013, que aplega diferents articles so-

bre les festes. El llibre, comença amb els textos institucionals de Jordi Munnell, Antoni Llagostera i Lluís Puig.

A continuació, segueix un reguitzell d'articles que els podríem agrupar en diferents blocs:

-Inventari de festes a diferents comarques: el Ripollès (J. Mascarella, F. Crivillé i A.Llagostera) Andorra (I. de la Parte), l'Aran (C. Aventín), Cerdanya (C. Martínez i J.L. Blanchon), Canillo (D. Bascompte) i la vila de Graus (J. Roma).

-Estudi de festes més específiques com la de Sant Antoni a Puig-Reig (R. Serra), carnestoltes a Encamp (R. Lizarte), Diada de Cerdanya (T.Torrent) o la Flama del Canigó (J. i L. Ibañez i E. Gratacós).

-Estudi de falles a Isil (O.Riart), Andorra (X.Burgos i A. Samarra) i la Ribagorça (X. Farré); Sant Joan a la Val d'Aran (P. Cots) i la Fia-Faia de Bagà (X. Pedrals).

-La recuperació de festes com la Nit d'Ànimes a Puigcerdà (E. Quílez); el Cant de la Sibila a La Seu d'Urgell (LL. Obiols i L.de Castellet), els Trabucaires

de Ripoll (J. Vilalta) o instruments com el rabequet (Artur Blasco).

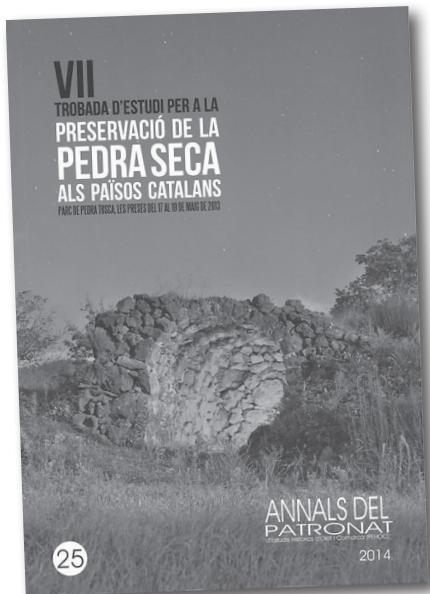
-Estudi des d'una vessant més històrica: carnestoltes de Cerdanya (E. Quílez), Gala de Queralt (R. Felipó), Mossèn Cinto i les falles d'Andorra (P. Canturri) o orgues a Sant Pere de Ripoll (M. Moli).

-Estudi de danses de Festa Major a Andorra (S. Mas), el contrapàs andorrà (S. Martí), el ball de bastons de Ransol (J. Dallarés) el Ball del Cavallot a Organyà (J. Guàrdia).

-Estudi sobre l'Escola de Folk del Pirineu (I. Pelàez), músiques i danses d'arrel tradicionals (P. Lizandra), propostes de cant, ball i música popular (S.Llagostera).

El llibre acaba amb un recull d'imatges, documents i premsa de la Jornada. En definitiva, la trentena d'autors, que han publicat les seves reflexions en aquesta obra, han fet, una valuosa aportació a l'estudi i a l'inventari del Patrimoni Festiu i de la cultura pirinenques.

CARLES BARRULL
INSTITUT D'ESTUDIS RIBAGORÇANS

VII Trobada d'estudis per a la preservació de la pedra seca als Països Catalans. *Annals del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca*, núm. 25, 350 p.

El volum 25 del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC), editat enguany, recull les actes de la VII Trobada d'Estudi per a la Preservació de la Pedra Seca als Països Catalans, una biennal que aplega estudiosos, coneixedors i amants de la pedra seca d'arreu dels territoris de parla catalana. El mu-

nicipi de les Preses va acollir la VII Trobada el 2013 i gràcies a la coedició entre el PEHOC i l'ajuntament amfitrió, amb la col·laboració d'altres institucions, ha estat possible treure un volum extraordinari, no només per la seva extensió sinó també per ser la primera vegada que els *Annals del PEHOC* s'editaven a tot color, amb 350 pàgines i amb més de 100 fotografies. Sens dubte, una ocasió com aquesta en què durant tres dies es presentaren interessants ponències marc i comunicacions diverses, havia de quedar reflectida en format de llibre per arribar a tots els interessats que no hi van poder participar.

El volum recull, en primer lloc, la ponència inaugural, que fou a càrrec de l'historiador Xavier Solà i girà entorn de la història del mític espai natural garrotxí conegut com el Bosc de Tosca, un dels llocs més emblemàtics pel que fa a concentració de construccions en pedra seca del nostre país.

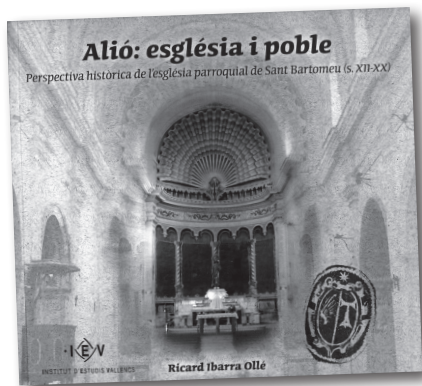
Destaquen, tot seguit, les quatre ponències marc. En primer lloc, sobre l'àmbit lingüístic, que per primera vegada s'inclougué a les Trobades, amb un breu estudi del lèxic garrotxí relacionat amb la pedra seca a càrrec dels filòlegs Joaquim Monturiol i Eloi Domínguez. La segona, a càrrec de l'arquitecte Santi Llagostera, fa una defensa de la pedra seca i de les reconstruccions de l'arqui-

tectura tradicional. La tercera, de Carles Blasco, arquitecte i mestre de pedra seca, fa un estudi de la classificació tipològica de les construccions en pedra seca. La darrera ponència marc la presenta Miquel Rafa, director de Territori i Medi Ambient de la Fundació La Pedrera, i gira entorn dels diferents hàbitats que configuren els espais amb pedra seca. Cada ponència marc va seguida de diverses comunicacions que presentaren més de quaranta estudiosos, especialistes, constructors i associacions en defensa de la pedra seca.

Cal destacar diversos articles centrats a la zona del Bosc de Tosca, cosa que posa en valor aquest bonic espai natural situat dins la Zona Volcànica de la Garrotxa. Igualment, destaquen comunicacions centrades a l'Alt Congost, l'Arboç, el Moianès, Menorca, les Garrigues, Vallfogona de Ripollès, Vilajuïga, el Priorat, etc.

Per cloure la monografia, es recull un resum dels pòsters i altres comunicacions que es presentaren durant la VII Trobada perquè no esdevinguin efímeres i també quedin recollides en les actes.

JOAQUIM MONTURIOL I ELOI DOMÍNGUEZ
(FILÒLEGS I PEHOC)

IBARRA OLLÉ, Ricard. *Alió: església i poble. Perspectiva històrica de l'església parroquial de Sant Bartomeu (s. XII-XX)*. Per conèixer l'Alt Camp, 4. Institut d'Estudis Vallencs (Valls, 2014). 222 p.

Difícilment podria deslligar-se l'estudi d'una església parroquial de la mateixa història del poble on està ubicada. Passa això en el treball de Ricard Ibarra Ollé centrat en l'església d'Alió (Alt Camp, arquebisbat de Tarragona) poble d'on l'autor n'és fill. Fins

i tot quan l'estudi se centrés exclusivament en els aspectes arquitectònics i artístics. Res és neutre i tot és conseqüència de les actituds humanes que s'han lligat a l'entorn d'on succeeixen, amb les particularitats locals sovint molt condicionades per esdeveniments, decisions o circumstàncies molt més generals o adoptades a molts quilòmetres de distància. Tractant-se d'una església ningú pot obviar, com no fa l'autor, de com l'esclat de la revolució del 1936 després de la sublevació militar va afectar el patrimoni artístic, objecte de culte i arxiu parroquial que foren destruïts —amb la participació de treballadors que estaven asfaltant la carretera per primera vegada—, de l'assassinat de religiosos fills del poble o del mateix rector, fets que evidentment s'arrossegaren en la postguerra. Però tampoc el patrimoni d'una església del segle XVIII sortirà indemne en temps de pau de les reformes fetes a partir de 1975, que fan exclamar a l'autor que l'església parroquial estudiada ha aca-

bat sent «un model de temple eclèctic que segurament podria ser objecte d'estudi a les escoles d'art, com a model d'evolució decadent». S'acaba tot plegat, posant en qüestió la reforma del campanar ja al segle XXI, a partir d'una narració ben documentada, que explica com es donà una «certa deixadesa» de totes les parts implicades. És a dir responsabilitats locals, eclesiàstiques i patrimonials.

Aquesta és la cloenda de la publicació, que arrenca de molt més enrere, contemplant evidentment la construcció del temple actual a partir de la decisió dels veïns de l'any 1762 d'edificar una església nova a causa del mal estat de la vella, en concòrdia amb el creixement demogràfic de la població, tal i com passava gairebé arreu. Una extensa història de més de vuit segles i mig, des dels seus orígens medievals, molt ramificada temàticament.

JOSEP SANTESMASES I OLLÉ
CENTRE D'ESTUDIS DEL GAIÀ

novetats bibliogràfiques

- BELTRÁN ANDREU, Carolina. *Perspectives de la indústria menorquina del calçat. Anàlisi actual del calçat balear. Petit Format*, 25. Institut Menorquí d'Estudis (Maó, 2014). 100 pàg. ISBN 978-84-95718-86-0
- GIRONELLA i GRANÈS, Josep. Els molins empordanesos baixmedievals. Propietat, explotació i fiscalitat. *Estudis*, 16. Biblioteca d'Història Rural. Associació d'Història rural (Girona, 2014). 310 pàg. ISBN 978-84-9984-257-8
- LÒPEZ, Joan / RIU, Josep. *Besalú al segle XVII: Vila reial i cap sotsvegueria*. Amics de Besalú i el seu comtat (Besalú, 2014). 166 pàg. ISBN 978-84-617-2341-6
- NOGUÉ, Joan / PUNCERNAU, Carles [Ed.]. *Aigua i ciutat: els recs de Banyoles, història i futur*. *Quaderns*, 34. Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (Banyoles, 2014). 115 pàg. ISBN 978-84-617-1316-5
- DD.AA. *Annals*. Núm. 45. Institut d'Estudis Empordanesos (Figueres, 2014). 578 pàg. ISSN 1136-0267
- DD.AA. *Annals*. Volum LV. Institut d'Estudis Gironins (Girona, 2014). 318 pàg. ISSN 0213-6228
- DD.AA. *Camèlies*. Núm. 36. Taller d'Història de Gràcia (Barcelona, 2014). 16 pàg. DL B-30.323.2012
- DD.AA. *Camèlies*. Núm. 37. Taller d'Història de Gràcia (Barcelona, 2014). 16 pàg. DL B-30.323.2012
- DD.AA. *Cooperació Catalana*. Núm. 379. Fundació Roca i Galès (Barcelona, setembre 2014). 28 pàg. ISSN 1133-8415
- DD.AA. *Cooperació Catalana*. Núm. 380. Fundació Roca i Galès (Barcelona, octubre 2014). 28 pàg. ISSN 1133-8415
- DD.AA. *Cooperació Catalana*. Núm. 380. Fundació Roca i Galès (Barcelona, novembre 2014). 28 pàg. ISSN 1133-8415
- DD.AA. *Eivissa*. Núm. 56. Institut d'Estudis Eivissencs (Eivissa, 2014). 68 pàg. ISSN 1130-7803
- DD.AA. *El Sot de l'Aubó*. Núm. 48. Centre d'Estudis Canetencs (Canet de Mar, 2014). 36 pàg. ISSN 2013-6285
- DD.AA. *El Sot de l'Aubó*. Núm. 49. Centre d'Estudis Canetencs (Canet de Mar, 2014). 36 pàg. ISSN 2013-6285
- DD.AA. *El Sot de l'Aubó*. Núm. 50. Centre d'Estudis Canetencs (Canet de Mar, 2014). 36 pàg. ISSN 2013-6285
- DD.AA. *Estudis del Baix Empordà*. Núm. 33. Institut d'Estudis del Baix Empordà (Sant Feliu de Guíxols, 2014). 557 pàg. ISSN 1130-8524
- DD.AA. *Fonts*. Núm. 60. Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell (Argentona, Octubre 2014). 28 pàg. ISSN 1887-9381
- DD.AA. *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*. Núm. 110. Museu Arxiu de Santa Maria (Mataró, 2014). 44 pàg. ISSN 0212-9248
- DD.AA. *Ibix*. Núm. 8. Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès (Ripoll, 2014). 455 pàg. ISSN 2339-9724
- DD.AA. *Gausac*. Núm. 40-43. Grup d'Estudis Locals de Sant Gugat del Vallès (Sant Cugat del Vallès, 2014). 298 pàg. ISSN 1139-6830
- DD.AA. *La Resclosa*. Núm. 18. Centre d'Estudis del Gaià (Vila-rodona, 2014). 182 pàg. ISSN 1886-4791
- DD.AA. *L'Erol*. Núm. 120. Foc! 20è aniversari dels incendis del baix Berguedà. Àmbit de Recerques del Berguedà (Berga, 2014). 68 pàg. ISSN 0212-445
- DD.AA. *L'Erol*. Núm. 121. 17714 Tricentenari. Àmbit de Recerques del Berguedà (Berga, 2014). 124 pàg. ISSN 0212-445
- DD.AA. *Lo Floc*. Núm. 208. Abril - juny 2014. Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar (Riudoms, 2014). 60 pàg. ISSN 2014-4830
- DD.AA. *Lo Floc*. Núm. 209. Juliol - setembre 2014. Centre d'Estudis Riudomencs Arnau de Palomar (Riudoms, 2014). 60 pàg. ISSN 2014-4830
- DD.AA. *Mestall*. Núm. 35. Associació d'Història Rural. (Girona 2013). 16 pàg. DL GI-731-1999
- DD.AA. *Modilianum*. Núm. 50. Associació Cultural Modilianum (Moià, 2014). 96 pàg. ISSN 1130-1252
- DD.AA. *Novenes Trobades Culturals Pirinenques. La frontera al Pirineu*. Societat Andorrana de Ciències et al. [Andorra la Vella, 2013]. 187 pàg. ISBN 978-99920-61-18-3
- DD.AA. *Ponències*. Núm. 18. Centre d'Estudis de Granollers (Granollers, 2014). 182 pàg. ISSN 1137-9626
- DD.AA. *Quaderns d'estudi*. Núm. 27. El patrimoni de l'Hospitalet. Centre d'Estudis de l'Hospitalet (L'Hospitalet de Llobregat, 2014). 180 pàg. ISSN 2013-9691
- DD.AA. *Temps de Franja*. Núm. 122. Iniciativa Cultural de la Franja (Calaceit, 2014). 20 pàg. ISSN 1695-7709
- DD.AA. *Temps de Franja*. Núm. 123. Iniciativa Cultural de la Franja (Calaceit, 2014). 20 pàg. ISSN 1695-7709
- FÀBREGAS ROIG, Josep [coord.]. *Jornades d'economia: crisi econòmica i societat: l'impacte en el nostre territori*. Assaig, 131. Centre de Lectura de Reus (Reus, 2014). 181 pàg. ISBN 978-84-8424-350-2
- MARTIN, Manel et al. *Sant Andreu de Palomar. De Francesc de Tamarit al Dcret de Nova Planta. 1640-1716*. Centre d'Estudis Ignasi Iglésias / Ajuntament de Barcelona (Barcelona, 2014). 334 pàg. ISBN 978-84-9850-566-5
- PEREA, Maria Pilar. *Correspondència d'Antoni M. Alcover a Francesc de Borja Moll (1917-1926) i altres textos epistolars*. Capcer, 27. Institut Menorquí d'Estudis (Maó, 2013). 191 pàg. ISBN 978-84-95718-94-5
- Una aposta no violenta per a la pau. Trenta anys de Memorial Josep Vidal i Llecha*. Assaig, 130. Centre de Lectura de Reus (Reus, 2014). 228 pàg. ISBN 978-84-8424-341-0
- VIDAL i URPI, Joan. *100 anys de la Societat L'Aliança. Cubelles 1914 -2014*. Ajuntament de Cubelles / Institut d'Estudis Penedesencs (Cubelles, 2014). 143 pàg. DL B17851-2014

Centres i instituts d'estudis adherits a la CCEPC

1. Agrupació Cultural Vila-seca (Vila-seca)
2. Àmbit de Recerques del Berguedà (Berga)
3. Amics de Besalú i el seu Comtat (Besalú)
4. Amics del Castell de Gelida (Gelida)
5. Arrels Cultura (Caldes d'Estrac)
6. Arxiu de Tradicions de l'Alguer (l'Alguer)
7. Arxiu Festiu Catalunya. Fundació Privada (Barcelona)
8. Associació Catalana de Documentació Històrica Patrimonial i Familiar (Sant Vicenç de Castellet)
9. Associació Cultural "Modilianum" (Moia)
10. Associació Cultural Baixa Segarra (Santa Coloma de Queralt)
11. Associació Cultural del Matarranya (Calaceit)
12. Associació Cultural del Montserrat (Collbató)
13. Associació de Cultura del Comú de Particulars (la Pobra de Segur)
14. Associació d'Estudis Torellonencs (Torelló)
15. Associació d'Història Rural (Girona)
16. Associació Grup de Recerca de Cerdanya (Puigcerdà)
17. Associació Mirmanda (Figueres - El Soler)
18. Ateneu Popular de Calonge (Calonge)
19. Centre d'Estudis Alcoverencs (Alcover)
20. Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell (Argentona)
21. Centre d'Estudis Beguetans (Begues)
22. Centre d'Estudis Cadaquesencs (Cadaqués)
23. Centre d'Estudis Canetencs (Canet de Mar)
24. Centre d'Estudis Centellencs (Centelles)
25. Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (Banyoles)
26. Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (Sant Feliu de Llobregat)
27. Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès (Ripoll)
28. Centre d'Estudis Comarcals del Segrià (Artesa de Lleida)
29. Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (Igualada)
30. Centre d'Estudis d'Altafulla (Altafulla)
31. Centre d'Estudis d'Avià (Avià)
32. Centre d'Estudis de Gavà (Gavà)
33. Centre d'Estudis de Granollers (Granollers)
34. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà (Montblanc)
35. Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre (Flix)
36. Centre d'Estudis de les Garrigues (les Borges Blanques)
37. Centre d'Estudis de l'Hospitalet (l'Hospitalet de Llobregat)
38. Centre d'Estudis de l'Hospitalet de l'Infant (l'Hospitalet de l'Infant)
39. Centre d'Estudis de Montjuïc (Barcelona)
40. Centre d'Estudis de Sant Cebrià (Sant Cebrià de Vallalta)
41. Centre d'Estudis de Sant Pere de Vilamajor (Sant Pere de Vilamajor)
42. Centre d'Estudis del Bages (Manresa)
43. Centre d'Estudis del Besòs-Canyet (Badalona)
44. Centre d'Estudis del Gaià (Vila-rodona)
45. Centre d'Estudis del Lluçanès (Prats de Lluçanès)
46. Centre d'Estudis del Priorat (Torroja)
47. Centre d'Estudis del Voltreganès (Sant Hipòlit de Voltregà)
48. Centre d'Estudis dels Ports (Morella)
49. Centre d'Estudis de Subirats (Subirats)
50. Centre d'Estudis d'Isona i Conca Dellà (Isona)
51. Centre d'Estudis d'Ulldecona (Ulldecona)
52. Centre d'Estudis Escalencs (l'Escala)
53. Centre d'Estudis Històrics de Terrassa (Terrassa)
54. Centre d'Estudis Ignasi Iglésias (Barcelona)
55. Centre d'Estudis Lacetans (Solsona)
56. Centre d'Estudis Lluís Domènech i Montaner (Canet de Mar)
57. Centre d'Estudis Locals d'Alaior - Fòrum 3r Mil·lenni (Alaior)
58. Centre d'Estudis Martorellencs (Martorell)
59. Centre d'Estudis Molletans (Mollet del Vallès)
60. Centre d'Estudis Mont-roigencs (Mont-roig del camp)
61. Centre d'Estudis Planers (Santa Bàrbara)
62. Centre d'Estudis Ribagorçans (Benavarri)
63. Centre d'Estudis Riudomencs "Arnau de Palomar" (Riudoms)
64. Centre d'Estudis Santfostencs "Amics de Cabanyes" (Sant Fost de Campsentelles)
65. Centre d'Estudis Santjustencs (Sant Just Desvern)
66. Centre d'Estudis Selvatans (La Selva del Camp)
67. Centre d'Estudis Selvatans (Santa Coloma de Farners)
68. Centre d'Estudis Seniencs (la Sénia)
69. Centre d'Estudis Sinibald de Mas (Torredembarra)
70. Centre de Documentació. Ecomuseu dels Ports (Horta de Sant Joan)
71. Centre de Lectura de Reus (Reus)
72. Centre de Recerca Històrica del Poble-sec - CERHISEC (Barcelona)
73. Centre de Recerques del Pla d'Urgell "Mascançà" (Mollerussa)
74. Centre d'Estudis "Lo Lliscó" (Mas de Barberans)
75. Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà (Montblanc)
76. Centre Miró de Mont-roig del Camp (Mont-roig del Camp)
77. Centre Picasso d'Orta - Associació UNESCO (Horta de Sant Joan)
78. Cercle de Recerques i Estudis "Mogoda" (Santa Perpètua de Mogoda)
79. Cercle d'Estudis Històrics i Socials "Guillem Oliver" del Camp de Tarragona (Tarragona)
80. Circare. Grup de Recerca Històrica (Barcelona)
81. Col·lectiu de Recerques Arqueològiques de Cerdanyola (Cerdanyola)
82. Consell Cultural de les Valls d'Aneu (Esterrí d'Aneu)
83. El bou i la mula (Premià de Mar)
84. Esbart Català de Dansaires (Barcelona)
85. Espai de Recerca (Molins de Rei)
86. Espais Escrits - Xarxa del Patrimoni Literari Català (Folgueroles)
87. Fundació Bosch i Cardellach (Sabadell)
88. Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs (Lleida)
89. Fundació Roca i Galès (Barcelona)
90. Grup de Recerques Històriques de Castelletfels "El Torró" (Castelletfels)
91. Grup d'Estudis d'Esplugues (Esplugues de Llobregat)
92. Grup d'Estudis Hortariu de l'Ateneu Popular de Ponent (Lleida)
93. Grup d'Estudis Locals (Sant Cugat del Vallès)
94. Grup d'Estudis Sitgetans (Sitges)
95. Grup d'Investigació i Història de Sant Quirze (Sant Quirze del Vallès)
96. Grup de Recerca de Cervelló (Cervelló)
97. Grup de Recerca Folklòrica d'Osona (Folgueroles)
98. Grup de Recerques de les Terres de Ponent (Sant Martí de Maldà)
99. Grup d'Història del Casal (Mataró)
100. Institut d'Estudis Baleàrics (Palma de Mallorca)
101. Institut d'Estudis Ceretans (Puigcerdà)
102. Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta (Pedreguer)
103. Institut d'Estudis Comarcals del Montsià (Ampostà)
104. Institut d'Estudis Comarcals del Pla d'Urgell (Mollerussa)
105. Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida (Ontinyent)
106. Institut d'Estudis del Baix Cinca (Fraga)
107. Institut d'Estudis del Baix Empordà (Sant Feliu de Guíxols)
108. Institut d'Estudis Eivissencs (Eivissa)
109. Institut d'Estudis Empordanesos (Figueres)
110. Institut d'Estudis Gironins (Girona)
111. Institut d'Estudis Penedesencs (Vilafranca del Penedès)
112. Institut d'Estudis Vallencs (Valls)
113. Institut de Llengua i Cultura Catalanes (Girona)
114. Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell (Adrall)
115. Institut Menorquí d'Estudis (Maó)
116. Museu Arxiu de Santa Maria - Centre d'Estudis Locals de Mataró (Mataró)
117. Observatori Sociodemogràfic de les Terres de Lleida (Lleida)
118. Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (Olot)
119. Patronat d'Estudis Osonencs (Vic)
120. Patronat Francesc Eiximenis (Girona)
121. Societat Andorrana de Ciències (Andorra la Vella)
122. Societat Arqueològica Lul·liana (Palma de Mallorca)
123. Taller d'Història de Gràcia (Barcelona)
124. Taller d'Història del Clot - Camp de l'Arpa (Barcelona)
125. Terra dels Avis (Elna)
126. Tot Història Associació Cultural (Barcelona)

FRONTISSA

Edita:

Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana
 Carrer del Carme, 47 (IEC) • 08001 BARCELONA
 Tel. 933 248 585 ext 131 • Fax 932 701 180 • ccepc@iec.cat • www.ccepc.org

Consell de Redacció:

M. Teresa Borràs, Narcís Figueras, M. Carme Jiménez,
 Lourdes Plans, Marcel Poblet, Josep Santesmases i Francesc Viso

Dipòsit legal: T-730-2001 - **Composició i impressió:** Gràfiques del Matarranya. Calaceit

Amb el suport de:

